БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 68 (5997) АПРЕЛИИН 2 ВОСКРЕСЕНЬЕ 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

„Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгэ хадаа түлхюур болоно, энэнэй туһаламжаар бидэнэр социалистическэ байгуулалтын дутуу дундануудые элирүүлдэг ба усадхадаг, урагшаа дабшадаг байнабди. Манай хүгжэлтын нюусань энээндэ байна".

И. СТАЛИН.

Партийна кадрнуудые оролдосотойгоор ургуулха

Партиин кадрнууд — партийна гүрэнэй хүтэлбэриин шиидхэхы хүсэн мүн. Коммунистическэ байгуулалтын агууехэ зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаха кадрнуудые хүмүүжүүлхэ ба һургаха хэрэгтэ манай парти ехэ анхарал табидаг байгаа, табижа байна. Манай партиин бэлиг түгэлдэр олон мянган эмхидхэлшэдые ба хүтэлбэрилэгшэдые ургуулаа.

Советскэ арадай бүхы илалтануудые эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша — большевистскэ парти болбол дайнай һүүлээр манай ороной үмэнэ асари ехэ шэнэ зорилгонуудай табигдаад байхада, партийна хүдэлмэрилэгшэ бүхэн тушаа, коммунист бүхэн тушаа эрилтэеэ дээшэлүүлээ. Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада ажахын ба культурын байгуулалтын бүхы һалбаринуудые ударидаха партийна хүтэлбэриин шадабари хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, методүүдыень һайжуулха, парти доторой хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр шангадхаха шухала.

«Партийна хүтэлбэриие үнэхөөр үндэр дээрэ үргэхын тулада, түрүүн түрүүн, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй» гэжэ нүхэр Сталин һургана. Дүршэлтэй ба хэрэг ушар мэдэхэ хүнүүд огторгойһоо унадаггүй юм. Тиимэ хүнүүд практическа хүдэлмэри дээрэ, бэрхэшээлнүүдтэй тэмсэл соо, большевистскэ шүүмжэлэлэй ба өөрыгөө шүүмжэлэлгын оршон байдалда ургадаг ба хүмүүжэдэг байна. Кадрнуудые оролдосотойгоор ургуулха, хүдэлмэрилэгшэ бүриин дээшээ дэбжэхэ ябадалдань туһалха, тиимэ хүдэлмэрилэгшэдтэй тэсэмэргэйгээр хүдэлмэрилхын ба тэдэнэй ургалтые түргэдхэхын тула саг гамнахагүй, — гэжэ нүхэр Сталин заана.

Манай партийна кадрнуудай состав шэнэ, ургажа ябаһан хүнүүдээр таһалгаряагүй һэльбэгдэнэ. Партийна комитедүүдэй аппарадта, партийна эхин организацинуудай хүтэлбэридэ олон шэнэ хүдэлмэрилэгшэд һүүлэй үедэ ороһон байна. Эдэнэрэй зариманиинь шухала дүй дүршэлтэй, эмхидхэхы шадабаритай үшөө болоодүй байха юм. Большевистскэ хүтэлбэриин искусствые түргэнөөр шудалалгадань эдэндэ туһалха гээшэ партийна органуудай шухалын шухала уялга мүн.

Мүнөө боложо байгаа областной ба хизаарнуудай партийна конференцинүүдһээ харахада, хүтэлбэриин большевистскэ искусствые амжалтатайгаар шудалһан партийна хүтэлбэрилэгшэдэй олон тоото кадрнууд манай нютагуудтахи партийна организацинуудта ургаа. Гэхэ зуура, зарим обкомууд ба райкомууд партийна залуу кадрнуудые хүмүүжүүлгэдэ шухала анхарал табидаггүй байна гэжэ партийна конференцинүүд дээрэ элирүүлэгдээ. Залуу кадрнуудай дунда хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулхын орондо, заримдаа хооһон захиралгаар, хашаралгаар, зэмэ тохолгоор һолидог байна.

Партийна кадрнуудые большевистскэ ёһоор хүмүүжүүлгэ — түрүүн түрүүндэ, тэдэниие марксистско-ленинскэ теоригоор зэбсэглэхэ гэһэн удхатай. Хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ болбосорол ба марксистско-ленинскэ мэдэрэмжын үндэр байха тума, хүдэлмэринь зэргэдэ ба үрэ ехэтэй байдаг гэжэ нүхэр Сталин заана. Партийна хүдэлмэрилэгшэдэй идейно-политическэ болбосоролые дээшэлүүлхын тула парти угаа ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Тэдээндэ зориулан олон тоото партийна һургуулинууд ба курсанууд нээгдэнэй.

Зүгөөр, кадрнуудай идейно-теоретическэ ургалта тухай анхарал хадаа һургуулинуудаар ба курсануудаар хизаарлагдаха ёһогүй. Партийна залуу хүдэлмэрилэгшэдэй идейнэ хатуужалые тэдэнэй практическа ажал-ябуулгаар хангалга—партийна органуудай уялга мүн. Тэдэнэр бултадаа марксистско-ленинскэ теориие эсэшэ сусашагүй үзэхэ, большевистскэ партиин политическэ ба эмхидхэлэй дүй дүршэлые шудалха, өөрынгөө практическа хүдэлмэридэ теориие хүтэлбэри болгохо шадабари шудалхань шухала. Тиигээд лэ байбал, манай кадрнууд партиин табидаг эрилтэнүүдтэ харюусажа шадаха. Партийна хүдэлмэрилэгшэ — политическэ хүтэлбэрилэгшэ мүн. Тэрэ хадаа дээдэ зэргын культура шудалха, хүдэлмэридөө принципиальна, дутуу дундануудта эбсэшэгүйгөөр хандадаг, бэрхэшээлнүүдһээ айдаггүй ба тэдэниие дабажа шададаг байха ёһотой.

Райкомуудай секретарьнууд ба бусад хүдэлмэрилэгшэдые, партийна эхин организацинуудай секретарьнуудые хододоо суглуулжа, партийна хүдэлмэриин шухала асуудал тэдэнтэй зүбшэн хэлсэлдэг партийна комитедүүд зүб юумэ хэнэ. Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-тэй Саратовска горком тоосоото-һунгалтын партийна суглаануудай һүүлээр эхин парторганизацинуудай секретарьнуудай семинар һара бүри зарладаг болонхой. Партийна доодо шатын хүдэлмэрилэгшэд тэндэ партийна байгуулалтын асуудалнуудые үзэдэг, хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые андалдан абалсадаг байха юм.

Заабари үгэхэ, партийна комитедүүдэй зүгһөө партийна доодо шатын хүдэлмэрилэгшэдтэй сэхэ, амидын холбоотой байха, тэдээндэ бодото туһаламжа үзүүлхэ ябадал хадаа партийна кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Заабари үгэхэ гээшэ али нэгэн зорилго шиидхэхэ арганууд ба методүүдтэ хүдэлмэрилэгшэдые һургаха, район, предприяти, колхоз бүриин условинуудые үндэһэ болгон гол анхаралаа табиха зүйлые заажа үгэхэ гэһэн удхатай.

Партийна аппарадай бүхы хүдэлмэрилэгшэд, түрүүн түрүүндэ, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд хадаа кадрнуудта заабари үгэхэ зэргэтэй. Гэбэшье, энэ хэрэгые хоёрдохи зэргын хүдэлмэрилэгшэдтэ дам даалгадаг ушар заримдаа үзэгдэдэг байха юм. Тэрээнһээ гадна, зарим горкомууд ба райкомууд партийна доодо шатын эдэбхитэдэй дунда саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулдаггүй байна. ВКП(б)-гэй Рязанска горкомые жэшээ болгон абаад үзэе. Гурбан һарын урда тэрэ городой партийна 70 эхин организацинуудай тоосоото-һунгалтын партийна суглаанууд дээрэ шэнэ нүхэд секретарьнууд болгогдон һунгагдаһан байгаа. Гэбэшье, тус горком тэдэ партийна залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ шухала туһаламжа мүнөө хүрэтэр үзүүлээгүй байна. Рязанска горкомой хүдэлмэрилэгшэд ехэнхи сагаа заседанинуудта ба бэшэлгэдэ гаргадаг байха юм. Кадрнуудые шэлэжэ табилга ба гүйсэдхэлэй шалгалта — партийна зүб хүтэлбэриин шухала условн мүн гэжэ тэдэнэр мартаа. Партийна комитедүүдэй эмхидхэлэй ажал-ябуулгын гол удхань юуб гэхэдэ, заседанинуудта, резолюци бэшэлгэдэ сагаа багаар гаргаад, харин кадрнуудые һургаха ба хүмүүжүүлхэ, партиин директивэнүүдэй гүйсэдхэлые шалгаха хэрэг гол болгон эрхилхэ хэрэгтэй.

Партийна кадрнуудые шэлэн абажа, зүбөөр табиха, хүмүүжүүлхэ ябадал партийна органуудай анхаралай центртэнь байха ёһотой. Кадрнуудые, илангаяа залуу кадрнуудые хүмүүжүүлгын хэрэг улам һайжаруулха гээшэ манай партийна организацинуудай партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриие дээшэнь дэбжүүлхэ, коммунистическэ байгуулалтын шэнэ амжалтануудай түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ шухалын шухала услови мүн.

(«Правдын» түрүү бэшэгһээ).

Орденуудые барюулба

һаяхан БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь нүхэр В. Л. Островская Заиграйн нютагай хэдэн багшанарта — үни удаан һайнаар ажаллаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө орден ба медальнуудые барюулба.

XVI ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

XVI ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ НЭЭГДЭБЭ

1950 оной апрелиин 1-нэй үдэшын заседаниин дневник

Үсэгэлдэр, үдэшын 8 часта, Соведүүдэй хоёрдохи Байшангай Сталинска зал соо XVI Бурят-Монголой областной партийна конференци нээгдээ.

ВКП(б)-гэй областной комитедэй даалгабаряар тус конференциие ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр А. В. Кудрявцев нээбэ.

Конференциин хүндэтэ президиумдэ большевистскэ партиин ба советскэ арадай агууехэ вождь, Ленинэй мүнхэ хэрэгые гениальнаар үргэлжэлүүлэгшэ — Иосиф Виссарионович Сталин түрүүтэйгээр ВКП(б)гэй ЦК-гэй Политбюрое һунгаха тухайда ВКП(б)-гэй Бичурын айкомой секретарь нүхэр Поповой дурадхалые делегадууд угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Нэрьемэ альгаташалганууд хэдэн минуга үргэлжэлбэ. Делегадууд хүл дээрээ бодожо, партиин ба советскэ арадай инаг вождь, манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ агууехэ Сталиниие амаршалба.

Делегадууд хадаа конференциин хүтэлбэрилхы органуудые: хүдэлмэриин президиум, секретариат, редакционно, мандатна комиссинуудые һунгаад, иимэ хэлсэхэ зүйл баталан абаа гэбэл:

1. Тоосоото элидхэлнүүд:
а) ВКП(б)-гэй областной комитедэй,
б) шалгалтын комиссиин.
2. Һунгалтанууд:
а) ВКП(б)-гэй областной комитедэй;
б) шалгалтын комиссиин.

Тэрэнэй һүүлээр түрүүлэгшэ нүхэр В. М. Кучеров ВКП(б)-гэй областной комитедэй секретарь нүхэр А. В. Кудрявцевта ВКП(б)-гэй областной комитедэй хүдэлмэри тухай тоосоото элидхэл хэхэ үгэ үгэбэ.

Конференци үдэшынгөө заседани дээрэ мүн лэ ВКП(б)-гэй Обкомой шалгалтын комиссиин тоосоо соносоо. Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр М. И. Чувьюров элидхэл хэбэ.

Мүнөөдэр, үдэрэй 11 часта, конференци хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ байна.

ВКП(б)-гэй БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ ТООСООН

(ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь А. В. КУДРЯВЦЕВАЙ хэһэн элидхэлһээ)

Нүхэр Кудрявцев XVI областной парконференцидэ ВКП(б)-гэй Обкомой тоосоото элидхэл хэхэдээ, иимэ үгэнүүдээр эхилбэ: XV областной партийна конференциһээ хойшо үнгэрһэн хоёр жэлэй турша соо советскэ арад болбол коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро, агуехэ вождь ба багша нүхэр Сталинай гениальна ударидалгаар, дайнай хойто тээхи табанжэлые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ гайхамшагта шэнэ амжалтануудые туйлаба.

Манай орон доторхи социалистическэ ажахын ба культурын бүхы һалбаринуудта бэелүүлэгдэһэн хүсэтэ ехэ дэбжэлтые, тэрэшэлэн ажалшадай ажана тэниглэн байдалай хэлбэрилтэгүй дээшэлжэ байһые тодорхойлон харуулһан хэдэ хэдэн тоонуудые нүхэр Кудрявцев дурдаба.

СССР-эй Верховно Соведые һунгаһан һаяын һунгалта хадаа, — гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ, — олонациональна советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэлэй ба хани барисаанай, большевистскэ партиие, агуехэ Сталиниие тойрон советскэ арадай нигтаар жагсалгын һүртэ шэнэ демонстраци болоо.

Ажалшадай агуехэ вождь нүхэр Сталинай сэсэмэргэн ба шалгармал хүтэлбэреэр манай ороной арадууд орон дотороо коммунизмын илалта бэелүүлхын тула этигэл түгэлдэрөөр дабшажа ябана.

Нүхэр Сталинаар хүтэлбэрилэгдэжэ байгаа Советскэ Союз бата бэхи эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлдэ бүхы оронуудай ажалшадай авангардынь болонхой.

— Манай партийна организаци, — гэжэ элидхэлшэ заана, —XVI областной партийна конференци дээрэ бүри эмхидэлтэй, идейнэ урганхай, партиин сталинска Центральна Комитедые ба агуехэ вождь, багша нүхэр Сталиниие тойрон үшөө батаар жагсанхай ерэбэ.

Үнгэрһэн хоёр жэлэй турша соо областной парторганизациин хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолон, манай конференци хадаа большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгэ дэлгэрүүлгын үндэһэ һуури дээрэ партийна, советскэ ба ажахын органуудай хүдэлмэридэхи бүхы дутуу дундануудые элирүүлхэ, тэдэ дутуунуудые дары түргэн усадхаха, партиин Центральна Комитедээр табигдаһан шэнэ ба ехэ зорилгонуудай хэмжээндэ хүрэтэр областной партийна организациин бүхы хүдэлмэриие саашадаа дэбжүүлхэ зам хараалханъ лабтай.

Нүхэр Кудрявцев саашадаа, тоосоото үе соо партиин Областной Комитедэй эрхилһэн практическа ажал-ябуулга тухай хэлэбэ.

Промышленность ба транспортые хүтэлбэрилгэ

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй заабаринуудые ба XV областной партийна конференциин шиидхэбэриие хүтэлбэри болгон, ВКП(б)-гэй Обком хадаа тоосоото үе соо промышленностиие саашадань хүгжөөлгэдэ, дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэлгэдэ республикын партийна организацинуудай, советскэ ба ажахын органуудай хүсэлэлгэнүүдыень зорюулаа.

Шэнээр бариха ба хүдэлмэрилжэ байгаа предприятинуудай үйлэдбэрилхэ хүсэнүүдые үргэдхэхэ хэрэгтэ хоёр жэлэй турша соо нилээд олон миллион түхэриг оруулагдаһан байна. Дүрбэн леспромхоз тогтоогдожо, ашаглалгада оруулагдаа; Бичурын сахарай завод барижа дүүргэгдээ; союзна мэдэлтэй шэнэ хоёр предприяти баригдажа байна; паровозо-вагонно заводой, мяханай комбинадай, сэмбын фабрикын ба бусад хэдэн предприятинуудай цехүүдынь үргэдхэгдэжэ, үйлэдбэрилхэ хүсэнүүдынь ехэ болгогдоо; нютагай ба кооперативна промышленностиин предприятинуудта хэдэн арбаад шэнэ цехүүд ба мастерскойнууд баригдаа. «Бурмонголлес» трестын предприятинууд дээрэ модо бэлэдхэлгын ба зөөлгын механизаци нилээд һайжаруулагдаа; Галуута-нуурай шахтануудта нүүрһэ малтан абалгын хүндэ процессүүд оньһожоруулагдаа; паровозо-вагонно, машина бүтээлгын ба судно заһабарилгын заводуудта гол детальнуудые бүтээхэ ба заһабарилха поточно лининүүд эмхидхэгдээ.

Промышленностьда ба транспорт дээрэ ажалладаг хүдэлмэришэдэй тоо, 1947 онойхитой жэшэбэл, 7.300 үлүүтэй хүнөөр олон болоһон байха юм.

Валова продукци бүтээн гаргалгын түсэб республикын бүхы промышленностяар 1948 он соо 109,3 процент, 1949 он дотор 106,1 процент дүүргэгдээ; табанжэлэй дүрбэн жэлэйнь түсэб 102,8 процент дүүргэгдэһэн байна. 1949 ондо бүхы промышленностиин валова продукциин хэмжээн 1940 онойхиһоо 60,8 процентээр, 1947 онойхиһоо 21 процентээр ургаа. Промышленна продукциин шухала зүйлнүүдые бүтээн гаргалга нилээд ехэдхэгдээ. 1949 ондо хэрэгсэлэй модо бэлэдхэлгэ ба зөөлгэ 1947 онойхиһоо хоёр дахин үлүүтэй ехэ болоо, шулуун нүүрһэ малтан абалга —70 процентээр, мяханай консервэнүүдые үйлэдбэрилгэ — 72,5 процентээр, сэмбэ нэхэлгэ — 3,8 дахин, сонхын шэл үйлэдбэрилгэ — 30 процентээр ехэ болгогдоо. 1947 онойхиһоо 16,4 процентээр үлүү ба дайнай урда тээхи 1940 онойхиһоо хоёр дахин шахуу ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэгдөө.

Ботогольско рудник, мяха консервын комбинат, мехстеклозавод, «Баргузинзолото» комбинат, сэмбын фабрика, машина бүтээлгын завод болон бусад хэдэн предприятинууд 1949 онойнгоо түсэбые ба табанжэлэйнгээ дүрбэн жэлэйнь түсэбые болзорһоонь урид дүүргэгэ. «Бурмонголлес» трест, Галуута-нуурай рудоуправлениин шахтанууд, «Механлит», «Металлошиппотреб» заводууд, мебелинэ фабрика өөһэдынгөө табанжэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэгэ, мүн Зүүн-Сибириин түмэрзамай 3-дахи отделени ашаа тээлгээр табанжэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Барилгын материалнуудай промышленностиин Управлениин предприятинууд валова продукци бүтээн гаргалгаар, тэрэшэлэн Селенгын пароходствын районно управлени — ашаа тээлгээр 1950 ондо бүтээхэ гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээе үлүүлээ.

Нютагай болон кооперативна промышленность хүдэлмэреэ һайжаруулһан ба валова продукци бүтээн гаргалгаар 1949 онойнгоо түсэбые дүүргэһэн байна. Нютагай гүрэнэй промышленностиин валова продукциин хэмжээн 1947 онойхиһоо 46,8 процентээр ба кооперативна промышленностиин—12,6 процентээр ехэдхэгдээ.

Промышленностиин ба транспортын хүдэлмэридэхи эдэ һайн үрэ дүнгүүд хадаа дайнай һүүлэй табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэдэй ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөө улам саашадань бадаруулгын үндэһэ һуури дээрэ туйлагдаа. Мүрысэһэн хүдэлмэришэдэй дунда 12 мянга 500 үлүүтэй стахановецууд бии, эдэнэй 2300-нь табанжэлэйнгээ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэһэн байха юм. Эрхим шанартай продукци бүтээн гаргахын түлөө, предприятинуудай үндэһэн ба оборотно мүнгэ зөөри архимаар ашаглахын түлөө, түүхэй эд ба материалнуудые арбинаар гаргашалхын түлөө, үйлэдбэри дээрэ социалистическэ культура дэлгэрүүлхын түлөө мүрысөөн республикын предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрээ. Социалистическэ мүрысөөнэй шэнэ формонуудые дэлгэрүүлһэнэй, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй, үйлэдбэридэхи хүндэ процессүүдэй механизациие үргэдхэһэнэй ашаар ажалай бүтээсын ургалта хангагдаа. Республикын бүхы промышленностьда 1949 он дотор нэгэ хүдэлмэришэнэй бүтээлгэнь түсэбэй 107,1 процент болоо, тэрэ тоодо Галуута-нуурай рудоуправлениидэ — 107,8 процент, мехстеклозаводто —110,7 процент, «Бурмонголлес» трестын предприятинуудта — 119,2 процент, нютагай промышленностиин Министерствын предприятинуудта — 122,2 процент болоһон байха юм.

Гэхэ зуура, хангалтатай дундуур жэшээнүүдээр һамаараад, республикын промышленностиин ба транспортын хүдэлмэридэхи ехэхэн дутуунуудые хараагүй һаа — хүлисэшэгүй алдуу болохо байгаа.

Гүрэнэй түсэбүүдые дүүргээгүй предприятинуудай тоогой олон байһан ушар хадаа тоосоото үе соо промышленностиин хүдэлмэридэ тохёолдоһон ехэ дутуу зүйл болоно.

Тэрэшэлэн тэдэнэй жэгдэ бэшээр, нэгэ янза бэшээр хүдэлмэрилдэгынь — промышленностиин ба транспортын олохон предприятинуудай хүдэлмэридэхи ехэ дутуу зүйл мүн.

Шэнэ техникые нэбтэрүүлхэ ба ашаглаха, үйлэдбэридэхи хүнгэ процессүүдые механизацилха зорилго үшөөл хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Республикын ой модоной промышленностьдахи баян техникые «Бурмонголлес» трестын предприятинуудай тон муугаар ашаглажа байһыень энээгээр лэ тайлбарилжа болохо байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ модо бэлэдхэл дээрэ нүүтэл электростанцинуудай мини 70 процентынь, таллуулха тракторнуудай 55 процентынь, автомашинануудай 64 процентынь ашаглагдаа.

Предприятинуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд түсэбайнгөө нэгэ тала, тэрээниие тоогой талаарнь дүүргэлгэ тухайда һаналаа табяад, харин шанар тушаа мартадаг, бүтээн гаргаһан зүйлнүүдэйнгээ өөрынь үные хямдаруулхын түлөө эрид шууд тэмсэдэггүй, гүрэнэй мүнгэн зөөри суглуулхын орондо, үлүү гаргаша хэдэг байха юм.

Хэдэ хэдэн предприятинууд дээрэ голодһо гаргаһанһаа шалтагаалан, продукциин өөрынь үнэ нилээд хүндэрдэг байна.

Түмэр замай 3-дахи отделениин хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөөл олон байһаар. Отделениин хүтэлбэрилэгшэд ба политотдел хадаа отделениингэ бүхы албанай һайнаар хүдэлмэрилхэ ябадал туйлаагүй, табанзуутанай хүдэлөө дэлгэрүүлхэ шухала условинуудые хангаагүй байна, поезднуудые ябуулха график нарин шангаар сахихын түлөө, пассажирнуудые хангалга эрид һайжаруулхын түлөө тэмсэл ябуулнагүй.

Нютагай ба кооперативна промышленностиин хүдэлмэринь үшөөл хангалтагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй хүгжэлтын темпынь доодо хэмжээндэ байһан зандаа. Хэдэн олон предприятинууд түсэбөө ассортиментээрнь дүүргэнэгүй. Барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ ба гутал, хубсаһа, мебель, гэрэй хэрэгсэлнүүдые заһабарилгын мастерскойнуудые хүдэлгэхэ, хүн зондо элдэб туһа хүргэхэ үйлэдбэри эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэхэн гээгдэлгэ бии байна.

Саг үргэлжын кадрнуудые бии болгохын ба хүдэлмэришэдтэ культурно-ажаһуудалай зохистой услови хангахын түлөө шухала тэмсэлэй ябуулагдадаггүй дээрэһээ шалтагаалан, хэдэ хэдэн предприятинуудта хүдэлмэришэдэй тогтосогүй ябадал тохёолдоно.

Промышленность ба транспорт дээрэ социалистическэ мүрысөө хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ дутуу дунданууд бии байна.

Партийна болон профсоюзна организацинууд, тэрэшэлэн промышленностиин ба транспортын олохон предприятинуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэд мүрысөө хүтэлбэрилхэ үүргэеэ хүдэлмэришэдтэ уялгануудые абхуулха хүдэлмэри эмхидхэлгээр хизаарлаад, гол шухала зүйлые —даажа абаһан уялгануудаа хүдэлмэришэн бүриин дүүргэхэ услови байгуулха хэрэг мартадаг байна.

Промышленностиин ба транспортын хүдэлмэридэ ямар ушарһаа иимэ дутуу дунданууд тохёолдооб гэбэл, олохон партийна эхин организацинууд, партиин айкомууд, райкомууд болон горкомууд промышленна ба транспортна предприятинуудай хүдэлмэриие үшөөл тодорхой бэшээр, оперативна бэшээр хүтэлбэрилдэг, тэдэнэй ажал-ябуулгадахи ехэ дутуу дундануудай хажуугаарнь алгад гарадаг байха юм.

Республикын Министрнүүдэй Совет өөрынгөө тогтоолнуудай дүүргэлтэдэ хиналта һулаар табидаг ба министерствонуудэй, управленинүүдэй, аймагуудай, районно ба городской Соведүүдэй исполкомуудай зүгһөө промышленностиие хүтэлбэрилгэлэхи дутуунуудые зайсуулха хэмжээ саг соонь абалаагүй байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Промышленность ба транспортые хүтэлбэрилгэдэхи эдэ дутуунууд юу гээшэб гэхэдэ, промышленность ба транспортые ажахын, советскэ ба партийна органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй хүтэлбэрилхэ ябадалдань ВКП(б)-гэй Обкомой зүгһөө эрилтэ үшөөл багаар табигдана.

Промышленность ба транспортын саашадаа хүгжэхэ ябадал туйлахын тулада, дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй түсэбые республикын бүхы пред-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ВКП(б)-гэй БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ ТООСООН

(ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр А. В. КУДРЯВЦЕВАЙ хэһэн элидхэлһээ)

(Үргэлжэлэл)

приятинуудаар болзорһоонь урид дүүргэлгэ хангахын тулада иимэ юумэ хэхэ шухала гэбэл:

түсэбөө тоогой ба мүн шанарай талаарнь предприяти бүриин дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ промышленностиин ба транспортын предприятинуудай партийна эхин организацинуудай, городской, районно ба аймагуудай партийна комитедүүдэй үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлхэ;

гүрэнэй түсэбүүдые улүүлэн дүүргэхын тулада промышленностиин ба транспортын резервүүдые элирүүлхэ ба үргэнөөр элсүүлэн гульдхаха хэрэгтэ, шэнэ техникэ бүрин ашаглалгада, предприятинуудай түсөбшэлгэ, нэгэ жэтдээр хүдэлмэрилхэ ябадал хангалгада, ажахын тоосоо бэхижүүлхэ ба бүтээн гаргагдадаг продукциин шанарые дээшэлүүлгэдэ предприятинуудай хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй *творческо* хүсэлэлгэнүүдые зорюулха;

мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлэдхэхэ хүдэлмэри шангадхаха, предприяти дээрэ залуу хүдэлмэришэдэй ургаха ба бэхижэхэ **условинуудые** хангаха, промышленностьда национальна кадрнуудые — **бурядуудые элсүүлхэ** ябадалда бүри ехэ анхарал табиха;

социалистическэ мүрысөө хүтэлбэрилхэ асуудалда **ёһо тэдыгөөр** хандадаг ябадалые бүримүһэн зайсуулха, бүхы хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадые мүрысөөндэ хандуулха, абаһан уялгануудай дүүргэлтэ хангаха ба стахановецуудай, ударнигуудай хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна ба советскэ организацинуудай анхаралые хандуулха;

парти ба правительствын табижа байгаа шэнэ, ехэ эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, промышленна министерствонүүдэй, управленинүүдэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй ба партиин Областной Комитедэй зүгһөө промышленностиие хүтэлбэрилгын методүүдые саг үргэлжэ һайжаруулха.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэ

Тоосоото үе соо ВКП(б)-гэй Обком болбол «Дайнай һүүлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолһоо, колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай ба моринажалые хүгжөөхэ хоёр жэлэй түсэб тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолнуудһаа, мүн XV областной партийна конференциин шиидхэбэринүүдһээ эшэ үндэһэ абажа, хүдөө ажахые хүтэлбэрилһэн байна. Эдэ заабаринуудые бэелүүлэн, областной партийна организаци республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ үнгэрһэн хоёр жэл соо зарим тэды амжалта түйлаа.

Малажалай талаар

1950 оной январиин 1-дэ республика дотор бүхы секторнүүдээр адуу малай ниитын тоо толгой дайнай урда тээхи хэмжээнэй 99,3 процентдэ хүрэһэн байба. Тиихэдэ колхозуудай, совхозуудай ба гүрэнэй-кооперативна секторнүүдэй ниитын адуу мал дайнай урда тээхи 1940 оной—104,1 процентдэ, тэрэ тоодо колхозуудай ниитын мал—102,5 процентдэ хүрэһэн байна. Гэхэтэй хамта, хонн ямаанай тоо толгой дайнай урда тээхи хэмжээнайхидэ орходоо 115,6 процент ба гахайн тоо толгой — 101,6 процент болоо. Колхозуудта үхэрэй тоо толгой дайнай урда тээхи 1940 онойхидо орходоо миил 91,9 процент ба адуу моридой тоо 68,7 процент болоһон байха юм.

1948 ба 1949 онуудай турша соо адуу малай тоо толгой дайнай һүүлээр үнгэрһэн жэлнүүдтэ орходоо нилээд түргэнөөр нэмэһэн байна.

Ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб ба моринажалые хүгжөөхэ хоёр жэлэй түсэбые бэелүүлэн, республикын колхозууд 1949 ондо адуу моридой тоо толгойе—8,8 процент, үхэрэй — 14,6 процент, хонн ба ямаадай—22,1 процент, гахайн—62,9 процент ба шубуунай — 169,2 процент олошоруулһан байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозуудта 88 фермэ, тэрэ тоодо шубуунай 64 фермэ нэмэжэ эмхидхэгдэбэ. Мүнөө бүхы колхозууд гурбан жэлэй түсэб тухай тогтоолой заабариин ёһоор, малажалай дүрбэн фермэ (шубуунай фермэнүүдтэй хамта) эмхидхэһэн байна.

1947 онтой сасуулхада, 1949 ондо республикын колхозуудта малажалай ашаг шэмын валова абтасань пэгэ хэды ехэ болоо Тэрэ тоодо һүн—18,4 процент, ноохон — 20,8 процент, тиихэдэ дайнай урда тээхи 1940 онтой сасуулхада, һүн—13,4 процент, *ноохон*—9,5 процент ехэ болоһон байха юм.

Тоосоото үе соо малажал дээрэ түйлаглаһан нэгэ хэды һайн үрэ дүнгүүд иимэ байна. Гэхэтэй хамта, колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб ба моринажалые хүгжөөхэ хоёр жэлэй түсэбые дүүргэлгээр билээр олон дутуунуудтайбди. гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Республикын колхозууд 1949 ондо адуу малай тоо толгойе олошоруулха түсэбөө дүүргээгүй. Гэбэл, адуу моридые үсхэбэрилхэ түсэб миил 95,1 процент үхэр —99,0 процент, хонн ба ямаа—99,6 процент, шубуу—90,5 процент дүүргэгдэһэн ба ганса гахай үсхэбэрилхэ түсэб 101,4 процент болоһон байха юм. Тарианажалай ехэ малай тоо толгой олошоруулха түсэб дүүргэгдээгүй.

Эхэ малнуудай олоор һубайрха, адуу малай олоор хорохо ба тэдэнииө колхоз доторой хэрэгсэлнүүдтэ, мүн ондоо тээшэнь хуули бусаар гаргашалха ябадалай эсэстэ аяар мүнөө хүрэтэр республикын колхозуудай малажалда ехэ хоролто болодог ушарнууд үзэгдэһөөр.

Малажалай ашаг шэмэнь тон бага байһан зангаараа. 1949 ондо һү һааха түсэб миил 56 процент дүүргэгдэһэн байха юм. Тэрэшэлэн ноохо хайшалха ба гүрэндэ тушаагдаха малай шэгнүүрые дээшэлүүлхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Республика дотор племенной хүдэлмэри хангалтагүй байна. Малые үүлтэрээр районировалха түсэб дүүргэгдэнэгүй.

Ниитын малажалые хүгжөөлгэдэ юун дутанаб, юун һаад хэнэб гэхэдэ, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба Союзна правительствын зүгһөө нэгэнтэ бэшэ заабаринуудай үгтэһэншье һаа, республика дотор бата бэхи ба тогтууритай тэжээлэй база байгуулха зорилго мүнөө хүрэтэр шиидхэгдэнэгүй.

Сабшалангай газараар хэды ехэ байбашье, республикын колхозууд жэл бүри тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 30—40 процентээр дутуу дүүргэнэ.

Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэгдэдэггүй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, сабшалангай газарта хангагүйгөөр хандадаг, сабшалан һайжаруулха ба үтэгжүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудай жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэдэггүй байһанай эсэстэ олонхи колхозууд үбһэ ногоо багаар хуряажа абана. Республика дотор силос дараха түсэб жэл бүри дүүргэгдэнэгүй, һолоомо болон мэхиинэ гэхэ мэтын тэжээлнүүд гүйсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Хүдөө ажахын Министерство ба МТС-үүдэй директорнүүд тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэринүүдые механизацилгые тоодоггүй зандаа ба сабшалан һайжаруулха, тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдэй дүүргэлтые жэл бүри таһалдуулна, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэнь колхозуудта горьтой туһаламжа үзүүлнэгүй.

Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбые дүүргээгүйһөө ба ниитын малые харууһалга эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнуудай бии байһан дээрэһээ, олон колхозуудта малай үбэлжэлгэ тон хангалтагүйгөөр үнгэржэ байна. Зэдын, Курумканай, Закаменай, Иволгын, Сэлэнгын ба бусад зарим аймагуудта малай үбэлжэлгын талаар тон бэрхэтэй ушар тохёолдопхой.

Малажалдахи ехэнүүд дутагдалнуудай нэгэн хадаа адуу малые ба шубуудые һайн, типовой байрануудаар хангаагүй байһан ябадал болоно.

Малажалай кадрнуудые шэлэн олохо, тэдэнииө зүбөөр хубаарилжа табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Республикын колхозуудта орденууд болон медальнуудаар, хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан ба «республикын эрхим малшан» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэтэй 3300 түрүү малшад тоологдоно. Эдэнэр хадаа малажалай гол шухала кадрнууд болоно. Гэбэшье, тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хүсэд һайнаар ябуулагданагүй. Аймагуудта тэдэнииө үсөө дахин суглуулдаг, тэдэнэрэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые муугаар шудалдаг, дэлгэрүүлдэггүй байха юм. Тэрэшэлэн малажалай фермэнүүдые даагшанартай саг үргэлжын хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Фермые даагшад болгон дүй дүршэл багатай ба хүдэлмэрилжэ шадахагүй тушаалдаһан лэ хүнүүдые томилдог ябадал үсөөн бэшэ үзэгдэдэг, тэрэнэй эсэстэ тэдэнииө һэлгэхэ ябадал олон гарана.

Аяар мүнөө хүрэтэр республика дотор малажалай мэргэжэлтэй специалистнар дутуу байһаар. Манай зооветеринарна институт үнгэрһэн 2 жэл соо хамта 74 зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэһэн байха юм. Энээнтэй хамта республика дотор бии байгаа 238 зоотехнигүүд, 388 ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд колхозно малажалые хүгжөөлгэдэ һулаар хабаадуулагдана

Тарянажалай талаар

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые бэелүүлэн, мүн парти ба правительствын үзүүлһэн гүн ехэ туһаламжануудай ашаар республикын колхозууд, совхозууд ба МТС-үүд тоосоото үе соо хүдөө ажахын зарим шухала хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэн байха юм.

Тоосоото үе соо хабарай ороһото **культурануудай тарилгын талмай жэл бүри ехэ болоно байгаа. 1948 ондо колхозуудта хабарай ороһото культурануудай тарилгын түсэб — 101,8 процент, 1949 ондо — 102,6 процент дүүргэгдэһэн байна. Хүдөө ажахын гол хүдэлмэринүүд бүри богони болзорнуудта, агротехническэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэһэн байха юм. 1947 онойхитой сасуулхада, үнгэрэгшэ жэлдэ ороһото культурануудай валова суглуулга 15,9 процентээр ехэ болоо.** Энэ хадаа таряа бэлэдхэлгээр гүрэнтээ болзорһоо урид тоосохо, түсэбһөө гадуур горьтой тооной таряа үгэхэ арга олгоһон байна. **Олонхи колхозууд өөрын үрһөөр хангагдаһан, колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэ нилээд ехэ хэмжээнэй таряа талха болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые хубааһан байха юм.**

Тоосоото үе соо колхозуудта хүдөө ажахын гол хүдэлмэринүүдые механизацилха хэмжээн үргэдхэгдэжэ, хэрбээ энэ хэмжээ-ябуулга 1947 ондо 44,7 процент байгаа һаа, 1949 ондо 54,1 процент болоһон байна. Машинно-тракторна станцинууд 1947 *онойхидо орходоо* 32 процент ехэ тракторна хүдэлмэри дүүргээ, гэхэтэй хамта, 15 хүсэтэй трактор бүреэр газар элдүүрилгэ 223 гектарһаа 348 га хүрэтэр ехэ болобо. Үнгэрһэн 2 жэл соо комбайнаар хуряагдадаг таряанай талмай 1,5 дахин ехэ болоһон байна

Энээнтэй хамта, тарянажалые хүгжөөхэ талаар бии байһан горьтой дутуунуудые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Республикын колхозууд ба совхозууд 1948 ондо, мүн 1949 ондошье хабарай тарилгын түсэб дүүргээгүй. Гэбэл, 1949 ондо колхозуудта хабарай тарилгын түсэб—1,0 процент, совхозуудта—6,7 процент дутуу дүүргэгдээ. Энэ хадаа гол түлэб хартаабха, овощь ба тэжээлэй культурануудые дутуу тариһан дээрэһээ болоо.

1949 он болбол дайнай һүүлдэхи ургаса һайнтай жэл байгаа, тэдэ энэншье жэлдэ ороһото культурануудай ургасын түсэб миил 78,3 процент, тэрэ тоодо: шэнииһэ—87,6 процент, хартаабха—79 процент ба овощь 64,5 процент дүүргэгдэһэн байха юм.

Бага ургаса абтадагай гол шалтагаан юуб гэхэдэ: хүдөө ажахын шухала хүдэлмэринүүдые хожомдожо үнгэргэдэг. агротехническэ эрилтэнүүдые сахидаггүй ба тарилгын хойноһоо муугаар харууһалдаг ябадал болоно.

Олон машинно-тракторна станцинууд ехэнүүд дутуунуудтай байгаа. МТС-үүд 1949 ондо 1948 онойхидо орходоо яһала ехэ хүдэлмэри хэһэншье һаа, тракторна хүдэлмэринүүдэй түсэбые оройдоо 92,3 процент дүүргэһэн байха юм.

Зарим МТС үүдтэ агротехническэ болзорнууд эбдэгдэһэн ба муу шанартай хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа. МТС-үүд ба колхозууд хоорондын договорнуудай дүүргэгдээгүй байхада хоёр талаһаа нюудаг хэдэн олон баримтанууд үшөө усадхагдаагүй, эдэнь хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлгэдэ ехэ һаад түбэг тохёолдуулна.

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлгэдэ һаад хэжэ байһан ехэ дутагдалнуудай нэгэн хадаа ногоо таридаг политой севооборотые эрхилэлгын угаа ехээр удааруулагдажа байһан ябадал болоно. Ногоо таридаг политой севооборотуудые эрхилэлгые һаатуулжа байһан гол шалтагаануудай нэгэн юуб гэхэдэ, олон жэлэй ногоонуудай үрһэнэй ажахын задагайралга болоно. Ногоонуудые тарилгын түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй.

Республика дотор газар уһалха хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Республикын колхозууд ба совхозуудай **энэ жэлэй хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай тогтожо богонихоноор хэлэхэм.**

1950 ондо хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэй хэмжээн нилээд ехэ болохо. Хабарай тарилгын талмайе 10,7 процент үргэдхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдана, тэрээнтэй хамта таряанай, хартаабхын, овощиин ба техническэ культурануудай ургаса эрид дээшэлүүлэгдэхэ байна.

Энэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ шухала нүхэсэл хадаа колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай СССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолой эрилтын ёһоор, хабарай тарилгада бүхы талаһаа саг соонь бэлэдхэхэ ба тэрэнииө эмхитэйгээр үнгэргэхэ ябадал болоно.

Гэбэшье, республикын МТС-үүд ба колхозуудай хабарай тарилгада бэлэдхэлые шалгахада, илангаяа үрһэнэй фонд байгуулха, тэрэниие тарилгын кондицида хүргэхэ, тарянажалай ба тракторна бригадануудые хүсөөн бүридүүлжэ, тэдэнэртэ үйлэдбэриин даалгабаринуудые үгэхэ, тэрэшэлэн хабарай тарилга дээрэ хүдэлмэрилхэ трактористнууд ба колхознигуудта культурна байра байдал түхеэрхэ талаар олон дутуунууд элирүүлэгдэбэ. Тэрэшэлэн МТС-үүд ба колхозуудта трактор, хүдөө ажахын машинанууд болон зэр зэмсэгүүдые заһабарилга дээрэ олон дутуунууд элирүүлэгдэһэн байна.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлые хожомдуулжа, тэрэниие унжагайруулһан дээрэһээ республикын олон колхозуудта хүдөө ажахын культурануудай ургасын багаар абтаһан урда жэлнүүдэй алдуунуудые хүдөө ажахын Министерство, ВКП(б)-гэй олон айкомууд ба аймгүйсэдкомуудай дабтажа байһыень эдэ дутуунууд гэршэлнэ.

дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа багаар табидаг.

Республикын Министрнүүдэй Совет болбол хүдөө ажахые, илангаяа малажалые мүн тэрэшэлэн хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилдэг, энээн тушаа шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэнгүй гарадаг, хүдөө ажахын Министерствын хүдэлмэриие һулаар хинадаг ба ударидадаг.

Мүн тэрэшэлэн ВКП(б)-гэй Обком халаа хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэдээ **ехэнүүд дутагдалнуудые гаргадаг, гээгдэнги аймагуудые урагшань** татаха асуудалнуудые оперативнаар шиидхэхэ хэмжээнүүдые дутамагаар абалаг байба.

Республикын хүдөө ажахые дам саашадань хүгжөөн дэбжээхын тулада юун хэрэгтэйб гэхэдэ:

«Колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай» Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолоор хүтэлбэри хэжэ, республикын колхозууд ба совхозуудта колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбэй ба адуу мори үсхэбэрилхэ хоёр жэлэй түсэбэй дүүргэлтые бүхы показательнуудаар хангаха шухала. Малай үхэлгэ, һубайралга болон үрилтэ дээрэһээ малажалда хоролто гарадаг ушарые болюулхын тулада бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха. Племенной хэрэгые һайжаруулха ба малай хойноһоо харууһалха түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, мүн малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, малажалые хүгжөөлгын түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө колхозуудай, совхозуудай ба фермэнүүдэй хоорондо үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

Малай тоо толгойе улам саашадань олошоруулхын, тэрээнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын ба малажалай хоролтые усадхахын гол зорилго юуб гэхэдэ, тэжээлэй бата бэхи базые тон түргэнөөр байгуулга болоно. Энэ зорилгоор сабшалан ба бэлшээринүүдые үндэһөөрынь һайжаруулха, ногоонуудай, тэжээлэй корнеплодуудай ба силосно культурануудай тарилгые үргэдхэхэ хэмжээ-ябуулгануудые үргэнөөр бэелүүлхэ шухала. Үбһэ, тэжээлэй корнеплодууд ба силосно культурануудай ургаса болон валова суглуулалтын талаар дайнай урда тээхи хэмжээе бүри мүнөө жэлдэ үлүүлхын тулада үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ ажалые механизацилха, сабшалан ба бэлшээринүүдые һайжаруулха даалгабаринуудые дүүргэхэ шухала.

Абтагдаһан севооборотуудые тон түргөөр ашаглаһанай ба уһалагдадаг полинуудай талмайе бүхы хэмжээгээр үргэдхэһэнэй ашаар хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасын дам саашань дээшэлэлтые хангаха. Агротехническэ эрилтэнүүдые нарин шангаар сахиха ба агрономическа наукын шэнэ түйлалтануудые, үндэр ургаса ургуулха түрүү практикые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ябадалые тарянажалда нэбтэрүүлхэ.

Республикын МТС-үүдэй хүдэлмэриие һуралгүй һайжаруулха, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэй механизациин хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар түсэбтэ даалгабаринуудай дүүргэлтые заабол хангаха, тракторчууд ба комбайнуудай улам бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилхыень түйлаха ба механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгээ һайжаруулха. Договорно уялгануудаа эбдэһэн ушарнуудые далдалалсадаг ябадалые саашадаа эрид үгы хэжэ, МТС ба колхозуудай хоорондохи договорнуудай нарин нигтаар дүүргэгдэхын түлөө МТС-үүдэй директорнүүдэй ба колхозуудай правленинүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Мүнөө жэлэй хабарай тарилгые ом хитэйгээр ба саг соонь үнгэргэлгэ — ажахын-политическэ шухалын шухала зорилго мүн. «Колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай» ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые хэлбэрилтэгүйгөөр бэелүүлхын тулада бүхы хэмжээнүүдые абаха, тиин хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ бэлэдхэлдэ байгаа бүхы дутагдалнуудые тон богони болзор соо зайлуулха шухала. Хабарай тарилгые богони болзор соо, агротехническэ дээд хэмжээ ‹ үнгэргэжэ, мүнөө жэл үндэр ургаса абаха аргые тэрээгээрээ хангаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын артелиин Устав эбдэһэн баримтануудые эрид шууд үгы хэхэ, энээнэй түлөө гэмтэй хүнүүдые партийна ба гүрэнэй тон шанга харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй. Колхозуудта ажалай эмхидхэл ба түлбэридэ байһан дутагдалнуудые үгы хэхэ, малажалай фермэнүүдые, тарянажалдэ ба үбһэ тэжээл бэлэдхэл дээрэ үйлэдбэриин саг үргэлжын бригадануудые бэхижүүлхэ, бригадирнуудай ба фермэнүүдые даагшанарай үүргые дээшэлүүлхэ шухала.

ВКП(б)-гэй Обком, Министрнүүдэй Совет, ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймгүйсэдкомууд хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ арга методтэхи дутагдалнуудаа усадхаха, хүдөө ажахын һалбари бүхэниие гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ шудалдаг болохо, гээгдэнги аймагууд, МТС-үүд ба колхозуудые урагшань татталгада, хүдөө ажахые дам саашадань хүгжөөхэ перспективнэ асуудалнуудые зохёожо табиха ба бэелүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха ёһотой.

Колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлгэ

Ниитын ажахын ургалтын үндэһэн дээрэ, хүдөө ажахын артелиин Уставые бүри наринаар бэелүүлһэнэй үндэһэн дээрэ колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлгэ саашадаа үргэлжэлбэ. Республикын олонхи колхозуудай ажахынь энээнэй урда тээхидэ орходоо элдэб олон һалбаринуудтай боложо, хүдөө ажахын артельнүүдэй олзо доход ба ниитын зөөри нилээд ехэ болоһон байна. Уридшалан хуряагдаһан мэдээнэй ёһоор, тоосоото эдэ хоёр жэл соо колхозуудай үйлэдбэриин гол хэрэгсэлнүүд 19 процентээр дээшэлһэн байха юм. Таряан ба малажалай продуктнууд колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэ ехээр хубаагдадаг болоо.

Гэхэтэй хамта, экономическа талаараа һула колхозууд республика соомнай олон бии. Тэдэнэр жэлһээ жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөлгын гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэдэггүй, хүдөө ажахын культурануудһаа ургаса багаар, малажалһаа олзо доход багаар абадаг байна.

Хэдэн олон колхозуудай эмхидхэлэй-ажахын талаар хангалтагүй байдагайнь гол шалтагаан гэхэдэ, хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэһэн олон тоото баримтанууд болоно.

Артелиин ажал хэрэгые эрхилхэ демократическа үндэһэ ёһые эбдэһэн олонтоото ушарнууд мүнөө хүрэтэр гарана. Юуб гэхэдэ, артелиин ажал хүдэлмэриин гол принципиальна асуудалнууд правленинүүдээр гү, үгышье һаа колхозуудай түрүүлэгшэнүүдээр шиидхэгдэдэг байна.

Колхозуудта ажалые эмхидхэхэ гол формо мүн байһан үйлэдбэриин саг үргэлжын бригадануудые бэхижүүлгэдэ анхарал хэдэн олон аймагуудта багаар табигдадаг. Республикын хүдөө ажахын Министерство, ВКП(б)-гэй хэдэ хэдэн айкомууд ба аймгүйсэдкомууд үйлэдбэриин саг үргэлжын бригадануудые бэхижүүлхын оронда, харин амяарлан таһарһан, түсгаар звенонуудые ороһото культуранууд дээрэ эмхидхэдэг байгаа. Тиигээд, мүнөөшье хүрэтэр ажалай эмхидхэлдэ байһан эдэ ехэнүүд дутагдалнууд тон удаанаар заһагдажа байна.

Хүдөө ажахые электрификацилга хадаа республика доторхи хүдэлмэриин гээгдэнги участок мүн. Нүхэр Фроловой толгойлжо байдаг «Сельэлектрогой» Бурят-Монголой контоор хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Колхозуудые электрификацилха түсэбүүд жэл бүри дүүргэгдэнгүй таһалдадаг.

Колхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые, илангаяа түрүүлэгшэнэрые шэлэн табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин хангалтагүй байһан ушар хадаа колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлгэдэ ба хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ һаад хэжэ байгаа ехэхэн дутагдал мүн.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ байһан эдэ дутагдалнууд юун дээрэһээ үндэһэлэн гараһан байнаб гэбэл, партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгээ үндэһөөрнь һайжаруулжа шадаагүй, тэрэ хүтэлбэриие ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска пленумэй шиидхэбэреэр табигдаһан зорилгонуудай хэмжээндэ хүрэтэр үргөөгүй.

ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймгүйсэдкомууд хадаа колхозуудые хүтэлбэрилхэдээ энэ хэрэгтэ халирхайгаар хандаха, хүдөө ажахын шухалын шухала хүдэлмэринүүдые бэлэдхэхэдээ, үнгэргэхэдөө гээгдэхэ ба оперативна бэшээр ажаллаха, колхозуудые дифференцированнэ бэшээр хүтэлбэрилхэ ушарнуудые мүнөө хүрэтэр гаргана. Колхозуудай экономикые гүнзэгыгөөр шэнжэлхын оронда, тэдээниие бодото һайнаар хүтэлбэрилхын оронда, хооһоор захиран зонхилхо ба олонтоото түлөөлэгшэдые эльгээхэ ябадал олон ушарнуудта гаргагдадаг байна.

Республикын хүдөө ажахын Министерство (Министр нүхэр Дубровский) хүдөө ажахые, илангаяа малажалые хүгжөөхэ шухалын шухала хэмжээ-ябуулгануудые дүүргэлтэ болгохо хүдэлмэри һулаар эмхидхэнэ. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ ба колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ хэрэгтэ мэргэжэлтэдэй үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхэ асуудалнуудые хүдөө ажахын Министерство дутагдалтайгаар эрхилдэг, колхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые ажал дээрэнь бэхижүүлхэ ба гэдээнэй мэргэжэлые

Ажалшадай материальна тэниглэн байдалай ба тэдээниие культурно-ажаһуудалай талаарнь хангаха асуудалнууд

Арад зоной ажаһуудалай хэмжээе шууд дээшэлүүлхэ тухай, ажалшадай материальна тэнигэлэн байдалые ба тэдэниие культурно-ажаһуудалай талаарнь хангалгые һайжаруулха тухай партиин Центральна Комитедэй заабаринуудаар хүтэлбэри хэжэ, областной партийна организаци болбол тоосоото үе соо энээн тушаа доро дурсагдагша хүдэлмэри хэһэн байха юм.

Үнгэрөөшэ хоёр жэлэй туршада республика соо 16 коммунальна предприятинууд нэмээ. 45 мянган квадратна метр гэр байрын талмай ашаглалгада оруулагдаа. Гэр байра барилгада 32 миллион түхэриг, мүн гэр байрануудай заһабарида ехэшэг мүнгэн гаргашалагдаһан байна. Городууд болон аймагай центрнүүдые болбосон түхэлтэй болгохын тулада гансахан нютагай Соведүүдэй талаар 6 миллион шахуу түхэриг гаргашалагдаһан байгаа.

Городууд болон аймагай центрнүүдэй арад зоной коммунально-ажаһуудалай хэрэгсэлдэ 27 процент үлүүгээр электроэнерги үгтэһэн ба 21,3 процент үлүүгээр уһа табигдаһан байна. Улан-Удэ городой Городской райондо механическа прачечна, Железнодорожно райондо — бани ашаглалгада оруулагдаһан байна. Городской транспортын автопарк нилээд ехэ болоо. Улицада 44,2 мянган квадратна метр газарта шулуу дэбдигдэһэн, 109 мянган модо таригдаһан, гэрэлтүүлхэ сети үргэдхэгдэһэн байха юм.

Гэхэтэй хамта, коммунально-гэр байрын барилгада, болбосон түхэлтэй болгохо ажалда байгаа ехэнүүд дутагдалнууд усадхагдаадүй. Коммунальна предприятинуудай сети һулаар хүгжэнхэй, тэдээнэй хүдэлмэриинь шанар ажалшадай улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые, илангаяа хүдөө нютагта, үшөөл хангананагүй. Хэдэн олон аймагуудай центрнүүдтэ коммунальна бани ба гостиницанууд муугаар хүдэлнэ. Һүүлэй жэлнүүд соо зарим аймагуудта баригдаһан электростанцинууд хүдэлдэггүй гү, али ехэ таһалдалтайгаар хүдэлдэг байха юм.

Промышленна хэдэн олон предприятинууд, ажахын организацинууд ба нютагай Соведүүд болбол гэр байрын барилгада гүрэнэй талаһаа һомологдодог мүнгэ зөөринүүдые жэл бүри хүсэд бэшээр хэрэглэдэг байна.

Нүхэр Федоровой толгойлжо байгаа «Бурмонголстрой»трест муугаар хүдэлмэрилнэ. Энэ трест болбол коммунальна гэр байрануудые барихын тулада ... рядаар абаһан хүдэлмэреэ жэлһээ жэл... дүүргэдэггүй, барилгые тон муу шанар... тайгаар хэдэг, хүсэд баригдаагүй бай... хадань, зохид һайн болгогдоогүй бай... дань ажаһуудалай гэрнүүдые ба бус... объектнүүдые ашаглалгада тушаа... байца.

Республикын городууд, аймагай центрнүүд болон тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ байһан ду... тагдалнууд тон удаанаар усадхагдана... Городской, районно ба аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, партиин горкомууд, райкомууд ба айкомууд предприятинуудай, ажахын организацинуудай арга хэрэгсэлнүүд ба хүсэ шадалыень үргэ... арад зониие городууд ба тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ һу... лаар элсүүлнэ. Энэ илангаяа Бичурын, Тарбагатайн, Баргажанай ба бусад за... рим аймагуудта хабаадана.

Республикын коммунальна ажахын Министерство энэ хэрэгтэ ямаршье үүсхэл гаргадаггүй, республикын коммунальна ажахын хүгжэлтые ба тэрээнэй хүдэлмэриие тон хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилдэг байгаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Коммунальна ажахын Министр нүхэр Бибичков хадаа тэрээнэй хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһанай түлөө хэдэн удаа заагдаһанһаа ямаршье тобшолол хээгүй, ажал хэрэгые һайжаруулха хэмжээнүүдые абаагүй. Тиимэ дээрэһээ нүхэр Бибичков болбол коммунальна ажахын Министрын тушаалһаа гаргагдаһан байгаа.

Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо республика дотор худалдаа наймаанай сети нилээд ургажэһэн, 1947 онойхидо орходоо худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай тоо 40... гаар гэхэ гү, али 27 процентээр олон болоһон, тиигэжэ дайнай урда тээхи хэмжээе 24 процентээр үлүүлһэн байна.

Республикын худалдаа наймаанай организацинууд 1947 онойхидо орходоо 1949 ондо 111 миллион түхэригээр үлүү ехэ эд бараа арад зондоо худалдаба. Гэхэтэй хамта, хлопчато-бумажна бүд 4 дахин, хилгааһан бүд 4 дахин, кондитерска зүйлнүүд 2,5 дахин ... мэтэшэлэн ехээр худалдагдаа. Үргэн хэрэглэлэй эд бараанай розничнэ ... сэнгые хямдаруулһанай һүүлээр, ... *оной мартын түрүүшын хахадта* ... ной февралиин хахадта орходоо 4 ...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

ВКП(б)-гэй БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ ТООСООН

(ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр А. В. КУДРЯВЦЕВАЙ хэһэн элидхэлһээ)

(Үргэлжэлэл)

...300 мянган түхэригэй эд бараан ...ехээр худалдагдаа.

...публикын худалдаа наймаанай ор...нуудай хүдэлмэридэ үнгэрөөшэ ...мүн ехэнүүд дутагдалнууд байна. Республика соо бүхы дээрээ ...бараанай эрьесын түсэб 1949 ондо ...процентээр дүүргэгдэ. Худалдаа наймаанай предприятинуудта эд ...анай ассортиментнэ минимум ...мүнөө хүрэтэр сахигдадаггүй, ...наймаа хэхэ культура үшөөл ...байна.

...Худалдаа наймаанай хэдэ хэдэн организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд мүнгэ ...суглуулха түсэбэй дүүргэлтые ...гүй, үрилтэ ба хулгайда оруулха ябадалые усадхаагүй.

Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо республикын элүүрые сахиха хэрэг зарим ...ехээр һайжараа. Больницанууд 58 ...һаа 65 болоо, туберкулёз аргалха ...диспансернүүд 13 байһанаа 23 боло, санитарно-эпидемиологическа станцинууд 11 байһанаа 21 болоо, ...47 онтой жэшээлбэл 1949 он ...элүүрые сахилгада 4 миллион 181 ...мянган түхэриг үлүүгээр һомологдоо. ...публика доторхи врачуудай тоо 1.5, ...медицинскэ дунда хүдэлмэрилэгшэдэй тоо—1,3 дахин олон болоо.

...Гэхэтэй хамта, элүүрые сахилгын органуудай хүдэлмэридэ үшөөл ехэнүүд ...дутагдалнууд бии.

...Медицинскэ аргалалга тушаа ажалшадай эрилтэнүүдые зарим медицинскэ ...зургаанууд дүүрэнээр хангажа ...шадаагүй. Зарим районуудта медицинскэ ...хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлтэй кадрнуудай хүсэд үгы байһан дээрэһээ боложо ...заа хүдөөгэй арад зондо специализированна туһаламжа тэрэ бүридэ ...үзүүлэгдэдэггүй байна. Нютагайнгаа ...курортна аршаан-булагуудые шэнжэлхэ, ...курортнуудые олон болгохо үүсхэл ...республикын элүүрые сахилгын Министерство гаргадаггүй.

...Тоосоото үе соо арадай гэгээрэлэй ...һургуулинуудай тоо 32-оор олон болоо, ...һургуулинуудай 16 шэнэ байранууд баригдаа. Һурагшадай тоо 20 мянга гаран ...олон болоһон, һургуулиин наһанай ...хүүгэдые һуралсалда хабаадуулагдаагүй үхибүүдэй тоо үсөөн болобо.

...Педагогическа кадрнуудай шанарай ...хубилба. Хэрбээ 1947 ондо түсэгдэһэн педагогическа һургуулитай багшанар ...республикын гэгээрэлэй Министерствын ...һургуулинуудта оройдоо 55 процент ...байһан һаа, мүнөө тэдэнэр 65 процент ...Мүнөө республикын һургуули...дта *1947 онойхидо орходоо* 1500 багшанар олоор хүдэлжэ байнад. 1948 ба ...онуудта пединститут болбол 124 ...багшанарые, багшанарай институт — 96 ...багшанарые республикада үгэһэн байгаа. ...һургуулинуудта һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нэгэ хэды һайжа..., һурагшадай ойлгосо дээшэлээ.

...Гэхэтэй хамта арадай гэгээрэлэй хэрэгтэ бидэнэр үшөө ехэнүүд дутуу ...дутагдалнуудтайбди. Республика дотор бүхы ...абажа харабал һургуулиин наһанай ...һургуулида ябадаггүй үхибүүдэй нилээн олон байха юм. Мүнөө...һуралсалай жэлэй түрүүшын хахаһаа гэхэдэ һурагшадай оройдоо 76,9 ...процентнь үрдижэ һурана.

...республикын гэгээрэлэй Министерство (...министр нүхэр Цыганков), арадай гэгээрэлэй нютагуудтахи органууд болбол ...һургуулинуудай хүдэлмэриин удхашанарые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэдэггүй, ...һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие ...хангалтай табихадань тэдэндэ багаар туһалдаг.

...партиин хэдэн олон айкомууд арадай ...гэгээрэлэй хэрэгые һулаар хүтэлбэрилдэг. Бүгэдэниитын һуралсал тухай хуулиин дүүргэлтэ болохын хойноһоо сагүргэлжын хиналта тогтоогоогүй, һургуулинууд ба арадай гэгээрэлэй органуудай хүдэлмэридэ байгаа ехэнүүд дутагдалнуудые обёоронгүй гарадаг.

Тоосоото үе соо культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд олон болоһон байха юм. Мүнөө үедэ республика дотор культурын 84 байшангууд ба хүдөөгэй клубууд, хүдэлмэришэдэй 62 клубууд ба 300 колхозно клубууд, 267 улаан булангууд, 85 городской ба хүдөөгэй библиотекэнүүд, 101 колхозно библиотекэнүүд бии юм. Библиотекэнүүдэй номой фонд нилээн ехэ болоо. 304 колхозууд, тэдээнһээ 146-нь 1949 ондо радиотой болоһон байна. 9 мянган радиоточконууд нэмэжэ табигдаа, 60 шэнэ киноустановконууд ашаглалгада оруулагдаа. Механизированнэ шэлэй завод дээрэ, мяха-консервнэ комбинат дээрэ, «Бурмонголлес» трестын зарим предприятинууд дээрэ һайн түхеэрэлгэтэй шэнэ клубууд баригдаа.

Стадионуудай, спортивна талмайнуудай болон физкультурна бэшэ барилгануудай тоо нилээд олон болоо.

Гэбэшье, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай тоогой ургалта, радиофикациин темпүүд, тэрэшэлэн спортивна барилганууд болбол культурна байгуулалтын зорилгонуудһаа үшөөл гээгдэжэ ябана.

Ажалшадые материально-ажаһуудалай ба культурна талаар хангаха хэрэгтэ байгаа үшөө ехэнүүд дутагдалнууд болбол хүдэлмэриин энэ участогые республикын министрнүүдэй Соведэй талаһаа һулаар хүтэлбэрилжэ байһаниие гэршэлнэ. ВКП(б)-гэй Обком болбол ажалшадай материально-ажаһуудалай ба культурна эрилтэнүүдые хангаха уялгатай эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые зайлуулгада анхаралаа багаар хандуулна.

Ажалшадай материально-ажаһуудалай ба культурна хангалтые дам саашадань һайжаруулхын тулада юун хэрэгтэйб гэбэл:

Гэр байрын коммунальна барилганuудые хэхэ ба республикын городуудые, аймагай центрнүүд ба бэшэ һууряин пунктнуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэриие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

Худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие дам саашадань һайжаруулха, худалдаа наймаанай культурые дээшэлүүлхэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдые шэлэжэ табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие һайжаруулха, социалистическэ зөөриие хамгаалхын хойноһоо хиналтын бүридхэлые гуримшуулха.

Арад зониие, илангаяа хүдөөгэй зониие медицинскэ талаар хангалтын шанарые дээшэлүүлхэ, специализированнэ эмшэлэлгые шангадхаха.

Бүгэдэниитын эхин ба долоон жэлэй һуралсалые дүүрэнээр бэелүүлхэ, һургуулинуудта багшанарай идейно-теоретическэ хэмжээе ба һурагшадай ойлгосые дээшэлүүлхэ, ород алфавит дээрэ зохёогдоһон үзэг бэшэгтэ бурят-монгол зониие һургажа дүүргэхэ.

Город ба мүн хүдөөдэшье культурна барилганuудые дам саашадань дэлгэрүүлхэ, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые, радиоустановкануудые, киноустановконуудые, стадионууд ба спортивна бэшэ барилганuудые олон болгохо.

Партийна ба советскэ органуудай талаһаа, түбхын түрүүндэ Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой талаһаа ажалшадые материально-ажаһуудалай болон культурна талаар хангаха хэрэгэй хүтэлбэриие һайжаруулха.

Олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри

...Тоосоото үе соо бидэнэр олониитын ...идеологическа хүдэлмэриие шан...гаха тээшэ партиин горкомуудай, ...айкомуудай ба айкомуудай анхарал...ые нилээд ехээр хандуулха ябадалтайбди. Эдэнэр арад зоной дунда ...тараагдаха олониитын-политическэ ба ...культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин асуудалнуудые бюрогой заседанинууд дээрэ ...пленумууд дээрэ ехээр зүбшэн хэлсэдэг болоо, агитаторнуудай семинарнууд ба зүблөөнүүдые үе үе болоод ...үнгэргэдэг болоо. Олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ...ехэнхидээ эмхитэйгээр ябуулагдажа, ...партиин партогранизацинин урда байгаа ...ажахын-политическэ шухала шухала ...зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулагдана. Энэ хүдэлмэри хадаа олониитын ...ажалай ба политическэ эдэбхиие ...үүсхэдэг, социалистическэ ...мүрысөөе дэлгэрүүлдэг байгаа.

...И. В. Сталинай түрэһэн үдэрһөө 70 наһа гүйсэһэнтэй ба СССР-эй ...Верховно Советтэ һунгаһан һунгалтада ...дашарамдуулан агитационно-...пропагандистска хүдэлмэри үлэмжэ үргэн ...далайсатайгаар ябуулагдаа.

...нүхэр И. В. Сталинай түрэһэн үдэрһөө гүйсэһэн 70 наһанай ойн ...баярые бэлэдхэхэ ба үнгэргэхэ ...нүхэр Сталинай ажабайдал ба ...хүдэлмэриин тухай, тэрэнэй түс түс ...зохёолнуудай тухай ба большевистскэ ...партиин хүтэлбэри доро, нүхэр Сталинай хүтэлбэрилгээр манай агуу ехэ социалистическэ Эхэ ороной түйлаһан гайхамшагта ехэ амжалтанууд тухай хөөрэлдөөнүүд, элидхэлнүүд ба лекцинүүд республикын ажалшадай дунда ород ба бурят-монгол хэлэн дээрэ хэгдэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудые бэлэдхэхэ ба үнгэргэхэ үедэ агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри илангаяа үргэн далайсатайгаар ябуулагдаһан байха юм. Республикын городууд болон тосхонуудта 15 мянга шахуу пропагандистнууд ба агитаторнууд хүдэлмэрилөө. Бүхы арад зоной дунда политическэ агитаци ябуулагдаһан байна. Партийна организацинууд болбол большевистскэ агитациин ба пропагандын элдэб янзын формонууд ба методуудые хэрэглэжэ, энэ хүдэлмэридэ профсоюзна, комсомольско организацинуудые ба культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые хабаадуулаа.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудта, бүхы орон доторхидол адляар, манай республика дотор коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блок шэнэ толотомо илалта түйлаа. Республикын һунгагшад болбол коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй сталинска блогой кандидадуудай түлөө өөһэдынгөө голосуудые нэгэн һаналтайгаар үгэжэ, өөрынгөө социалистическэ Эхэ орондо үнэн сэхэ байһанаа, Ленин—Сталинай партиие тойрон, партиин ба арадай вождь ба багша нүхэр Сталиниие тойрон ниигтаар жагсаһанаа үшөө дахин харуулба.

ВКП(б)-гэй Областной Комитет болбол тоосоото үе соогоо советскэ идеологиин арюун сэбэр байхын түлөө, буржуазно националистическэ ба бусад хазагайрууланuудта эсэргүү тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр байгаа. Партиин Областной Комитедээр «Гэсэр» гэжэ эпосые зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэгдээ һэн. Энэ зүбшэн хэлсэлгэдэ үргэн олониитэ хабаадалсаһан байха юм. Шэнжэлэлгын ба дискуссинуудай, шүүмжэлэлэй ба өөрыгөө шүүмжэлэлгын дэлгэрһэнэй ашаар «Гэсэрэй» феодально-ханска үг гарбалынь ба арадта харша удхань элирүүлэгдээ. Националистическэ этэгээдүүд «Гэсэрые» хэблэхэ ба номнолхо гэжэ оролдоһон байгаа. Манай интеллигенциин түлөөлэгшэд болбол «Монгол арадуудай эпос» гэжэ ном соогоо академик Козинэй феодально-ханска эпосые идеализацилһан ябадалда эсэргүүгээр хэблэлдэ эрид шууд бэшэһэн байгаа. Энэ хадаа республикын научна хүдэлмэрилэгшэдэй ба бүхы олониитын дунда үргэнөөр зүбшэгдэһэн ба һайшаагдаһан байна.

Республикын интеллигенци, түсхайлхада медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, 1949 ондо лама—шарлатан Жамьяновай антинаучна «эмнэлгыч» ажал-ябуулгые элишэлэн сохихо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

1949 ондо партийна активууд дээрэ, республикын интеллигенциин суглаанууд дээрэ антипатриодууд-космополидуудай бүлэг тухай материалнуудые ба В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын наукануудай Бүхэсоюзна Академиин августовско сессиин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгын болохо үедэ литературада, искусствода, Бурят-Монголой түүхые шэнжэлхэ асуудалнуудта, һуралсалай газарнуудта биологи заалгада гараһан алдуунууд ба дутагдалнууд шүүмжэлэгдэһэн байха юм.

Манай республикын уранзохёолшод хадаа идеологическа хүдэлмэри тушаа ВКП(б)-гэй ЦК-гэй түүхэтэ тогтоолнуудые хүтэлбэри болгон, идейнэ ба уранһайханайнгаа талаар үнэтэ хэдэн зохёолнуудые бэшээ. Тэдэнэй дунда нүхэд Хоца Намсараевай, Галсановай, Тумуновай ба бусад зарим уранзохёолшодой зохёолнууд бии.

Манай театрнуудай репертуар нэгэ хэды һайжараа. Ородой классическа хүгжэмэй зохёолнууд табигдаһан байна. Нютагай материалые хэрэглэжэ, «Байкал дээрэ» ба «Мэдэгмашэ» гэжэ хоёр шэнэ операнууд табигдаа.

Нютагай хэблэл өөрынгөө хүдэлмэриие һайжаруулаа. Хэрбээ 1947 ондо Бурмонгиз 498 хэблэлэй хуудаһанай хэмжээтэй 124 нэрын номуудые хэблэн гаргаһан байгаа һаа, 1949 ондо 681,5 хэблэлэй хуудаһанай хэмжээтэй 132 янзын нэрэтэй номууд хэблэн гаргагдаа. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо марксизм-ленинизмын классигуудай хэдэн зохёолнууд, тэрэшэлэн ородой классическа ба советскэ литературын зохёолнууд бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулагдажа хэблэгдээ. Номой худалдаан һайжараа. 1949 ондо үнгэргэгдэһэн номой һаранууд хадаа олониитын дунда номуудые тараалгада ехэ үүргэ дүүргээ. Ганса КОГИЗ-ай талаар 1949 ондо 1948 ондо орходоо 637.200 түхэригэй номууд ехээр тараагдаһан байна. 1949 ондо республиканска ба аймагай газетэнүүд нилээд һайнаар тараагдаа.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри нэгэ хэды һайжараа. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд болбол естественно-научна ба хүдөө ажахын эрдэмэй пропагандые ехээр хэдэг, уранһайханай самодеятельностиие хүгжөөдэг болоо. 1948 ба 1949 онуудта театральна самодеятельнэ искусствын ба бурят-монголой арадай дуу дуулагшадай, хатар наадагшадай хүдөөгэй ба аймагай харалганууд үнгэргэгдөө.

Гэхэтэй хамта олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ үшөө олон дутагдалнууд бии байна.

Агитационно-ниитын ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ заримдаа кампанейскаар хандаха ябадал гаргагдана. Энээнэй эсэстэ түс хүдэлмэри нэгэ хэмжээндэ ябуулагданагүй, арад зоной элдэб үетэнэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулан багаар диференцировалагдана. Хүдөө тосхонуудтахи культурно-гэгээрэлэй олон эмхи зургаанууд ажалшадай уранһайханай самодеятельностиие муугаар хүгжөөнэ, өөрынгөө хүдэлмэреэр полевой стануудые, малажалай фермэнүүдые, загаһабарилгын бригаданuудые модо бэлэдхэлгын участогуудые ханганагүй.

Интеллигенциин дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Олон партийна организацинууд интеллигенцидэ зорюулан марксизм-ленинизмын теорёор, естественно-научна темэнүүдээр, тэрэшэлэн наукын ба техникын литературын ба искусствын түсхай асуудалнуудаар элидхэлнүүдые ба лекцинүүдые эмхидхэнэгүй, политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулхын тулада интеллигенциин хүсэнүүдые хүсэдөөр ашаглана гүй.

ВКП(б)-гэй хэдэн айкомууд агитаторнуудтай саг үргэлжын хүдэлмэриие ябуулнагүй. Баргажанай, Кударын, Торийн, Бичурын, ба бусад хэдэн аймагуудта агитаторнуудай семинарнууд тон үсөөн үнгэргэгдэдэг, агитаторнуудта туһаламжа багаар хүргэгдэдэг ба тэдэнэй хүдэлмэриин хойноһоо хиналта һулаар табигданхай байна.

Естественно-научна эрдэмэй пропагандa хангалтагүйгөөр ябуулагдана, Сурят арад зондо зорюулжа бурят-монгол хэлэн дээрэ естественно-научна темэнүүдээр элидхэлнүүд ба лекцинүүд үсөөн уншагдана.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын республиканска отделени лекционно пропагандые илангаяа хүдөө тосхонуудта үшөөл һулаар эмхидхэнэ, обществын олон гэшүүд лекцинүүдые огто уншанагүй. Культурын институт үшөө хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ.

Педагогическа ба зооветеринарна институтдахи хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ нилээд ехэ дутагдалнууд бии байһаар.

Литературын ба искусствын талаар дутагдалнууд эсэслэн усадхагдаагүй байна. Советскэ уранзохёолшодой Союзда һүүлэй үедэ һанаагаа амаржаха, уранзохёолшодто ба тэдэнэй зохёолнуудта эрилтые бага болгохо баримтанууд дахин үзэгдэдэг болоо, литературна шүүмжэлэл һулаар хүгжөөгдэнэ, залуу уранзохёолшодтой хүдэлмэри үшөөл муугаар табигданхай байна.

Арад зониие, илангаяа хүдөө нютагуудай арад зониие киногоор хангалгада ехэ дутагдалнууд бии. Жэшээлхэдэ, Ахын аймагта кино харагшадта кинокартинануудые харуулха түсэб 1949 *ондо оройдоо 52 процент, Торийн аймагта*—67 процент, Закаменай аймагта—65 процент дүүргэгдээ.

Арад зониие радиодамжуулгаар хангаха хэрэгтэ бага бэшэ дутагдалнууд бии. Радиоинформациин республиканска комитет хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, радиодамжуулганууд идейно-политическэ тон доодо хэмжээндэ хэгдэнэ. Радиоинформациин республиканска комитедэй радиодамжуулгануудта олон ушарнуудта ехэ алдуунууд ба хазагайруулганууд гаргагдана.

Республиканска, городской ба аймагуудай газетэнүүд өөһэдынгөө хуудаһанууд дээрэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин асуудалнуудые һулаар харуулна, культурно-гэгээрэлэй эрхим эмхи зургаануудай хүдэлмэриин дүй дуршалые дэлгэрүүлнэгүй гэжэ саашадаа тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Партиин зарим нэгэн айкомууд олониитын дунда политическэ хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэ газетэнүүдэй үүргые хүсэдөөр сэгнэнэгүй, газетэнүүдые тарааха шухала хэмжээнүүдые абанагүй. Худалдаа наймаанай организацинууд, түсхайлхада Бурмонкоопсоюз, номуудай худалдаае, илангаяа Байкало-Кударын, Ахын ба Иволгын аймагуудта һулаар дэлгэрүүлээ.

Олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнууд болбол республиканска управленинүүдэй ба организацинуудай, тэрэ тоодо профсоюзна ба комсомольско организацинуудай, нютагай Соведүүдэй ба республикын Министрнүүдэй Соведэй, ВКП(б)-гэй айкомуудай, горкомуудай ба областной комитедэй зүгһөө энэ хүдэлмэриие хүтэлбэрилгын үшөө доодо хэмжээндэ байһан ябадалаар тайлбарилагдана.

Арад зоной дунда агитационно-ниитын хүдэлмэридэ партийна ба советскэ хүтэлбэрилхы эдэбхитэдэй, тэрэ тоодо республиканска партийна ба советскэ организацинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй нилээд хубинь эдэбхитэйгээр хабааданагүй.

Искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, кинофикациин управленинүүдэй ба радиоинформациин хэрэгүүдые эрхилхэ, физкультура ба спортын комитедүүдэй хүдэлмэридэ ехэнүүд дутагдалнууд бии байна. Тэдэнэр хадаа эмхидхэлэй хүдэлмэриие һулаар ябуулна, аймагуудтай ба городуудтай бага холбоо барисаатай байна, хэдэн ушарнуудта нютагуудтахи хэрэгэй бодото байдалые мэдэдэггүй. республиканска «дунда зэргын» жэшээгээр ханадаг, өөһэдынгөө эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элирүүлдэггүй ба усадхадаггүй байна. Тэдэнэр уранһайханай самодеятельностиин ба спортын национальна формонуудые, илангаяа хүдөөгэй арад зоной дунда хангалтагүйгөөр дэлгэрүүлнэ.

Уранһайханай самодеятельностиин ба спортын национальна формонуудые бүхы талаарнь хүгжөөхэ тухай ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой ба пленумэй заабаринуудай нэгэнтэ бэшэ үгтэһэн байбашье, искусствын ба культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хэрэгүүдые эрхилхэ Управлениин, мүн республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа шухала хэмжээнүүдые абаагүй, тиин Обкомой бюро өөһэдынгөө заабаринуудай бэелүүлэгдэхын түлөө харюусалгые тэдээнһээ болзор соонь эрэгүй байба.

ВКП(б)-гэй Обком болбол ВКП(б)-гэй айкомуудай, райкомуудай ба горкомуудай гол анхаралдань олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин асуудалнуудай ходоодоо байха ябадалые түйлаагүй.

Олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ байгаа дутагдалнуудые усадхахын тулада, шухала хэрэгтэй гэбэл:

Агитационно-ниитын ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие партийна организацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилгыень эрид шангадхаха, энэ хүдэлмэридэ интеллигенциие, партийна ба советскэ эдэбхитэниие үргэнөөр хабаадуулха. Олониитын дунда ябуулагдаха идеологическа хүдэлмэри хадаа ажахын-политическэ тодорхой зорилгонуудтай таһаршагүйгөөр холболдуулан ябуулагдаха ба арадай ажахые ба культурые хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ ба үлүүлэн дүүргэлгэдэ ажалшадые өмхидхэн элсүүлхэ хэрэгтэ тэрэниие зорюулха ябадалые түйлаха шухала;

Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ниитэ дэбжэлтын түлөө, советскэ идеологиин сэбэр байхын түлөө, буржуазно-националистическэ ба бусад хазагайралтануудта эсэргүү тэмсэлые һуларуулангүйгөөр ябуулха. Политическэ агитациин идейнэ хэмжээе ба тэрээнэй нүлөөлэлгын хүсые дээшэлүүлхэ;

СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха һунгалтануудай үедэ түйлагдаһан, агитационно-ниитын ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин далайсые бэхижүүлхэ ба саашадань хүгжөөхэ. Бурят ба эвенкийскэ арад зоной дунда тэдэнэй түрэлхи хэлэн дээрэнь политическэ агитациие дэлгэрүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулха;

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай—клубуудай, улаан булангуудай, библиотекэнүүдэй, культурын байшангуудай хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр һайжаруулха, тэдэниие олониитын-политическэ хүдэлмэриин бодото центрнүүд болгохо. Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлгын хэрэгтэ ба республикын промышленностиин, хүдөө ажахын ба культурын саашанхи дэбжэлтэдэ ажалшадые эмхидхэн элсүүлхэ хэрэгтэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай үүргые дээшэлүүлхэ.

Ажалшадай уранһайханай самодеятельностиие, физкультура ба спортые хүгжөөлгэдэ анхарал хандуулха, национальна формонуудые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Эдэ зорилгонуудые шиидхэлгэ хадаа аймгүйсэлкомуудай ба ВКП(б)-гэй айкомуудай, Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой зүгһөө олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин хүтэлбэриие һайжаруулха эрилтэ табина.

Парти доторой хүдэлмэри

Коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна гэгээрэлые эмхидхэлгэ шухала удхатай байна. Тоосоото үе соо, илангаяа 1949 ондо, партийно-гэгээрэлые үндэһөөрнь һайжаруулха тушаа ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Политһургуулинууд 234-һөө 509 хүрэһэн, политкружогууд 484 байһанаа 679 болоһон байна. Тэрэнһээ гадна, үдэшын партийна 32 һургуулинууд болон марксизм-ленинизмын үдэшын университет эмхидхэгдээ. Юрэнхы эрдэмдэ һураха һургуулинууд, техникумууд ба вузуудта 1800 гаран коммунистнууд һурадаг ба 5 мянган үлүүтэй коммунистнууд марксистско-ленинскэ теориие бэеэ даагаад шудалжа байна. Һургуулинууд ба кружогуудые байгуулга һуралсалай энэ жэлдэ нилээд эмхитэйгээр, һурагшадай түс бүриин бэлэдхэлые хараадаа абажа байгуулагдаһан байна.

«ВКП(б)-гэй түүхын хураангы курс», нүхэр Сталинай биографи, марксизм-ленинизмын классигуудай хэдэн зохёолнууд ба мүн бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн бусад олон номууд ВКП(б)-гэй түүхые үзэгшэдтэ туһаламжа болгон тараагдаа.

ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй заабариин ёһоор 1949 оной зун партиин Обкомой дэргэдэ пропагандистнуудай һарын курс ба горкомуудай дэргэдэ гурбан һарын курс үнгэргэгдөө. Түс курсануудта 383 пропагандист, тэдэнэй тоодо 171 хүдөөгэй пропагандист һуража гараһан байна. Гэхэтэй хамта пропагандистнуудайшье состав һайжарһан байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэридэ үлэмжэ бэлэдхэлтэй хүнүүд хабаадуулагдаа, пропагандистнуудай хахадынь пропагандистска хүдэлмэридэ 2-һоо доошо бэшэ жэл ябаһан байна.

Гэбэшье, партийно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ мүнөө болотор ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Олохон һургуулинууд ба кружогуудта, илангаяа Заиграйн, Кударын, Закаменай ба бусад хэдэн аймагуудта занятинуудынь саг соогоо болодоггүй ба тэдэндэ һурагшадай мини 60—70 процентнь ябадаг байна. Иволгын, Сэлэнгын, Прибайкальска ба бусад хэдэн аймагуудта пропагандистнуудай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ болон занятинуудые хэхэ тэдэнэй шадабариие дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Тэрэнэй эсэсгэ зарим пропагандистнууд занятинуудаа идейнэ удха муутайгаар хэдэг ба һурагшадынь шухала эрдэм һуража абадаггүй байха юм. Олохон партийна организацинууд марксистско-ленинскэ теориие бэеэ даагаад шудалжа байһан коммунистнуудай хайшан гэжэ һуралсажа байһынь һайса шалгадаггүй, тэдээндэ зохихо туһаламжа үзүүлдэггүй байна.

Партийна суглаан болбол коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлхын һургуули болоно. Бүхы эхин парторганизацинуудта партийна суглаануудые алгадгүй хэжэ байха ба суглаануудай идейнэ политическэ хэмжээе үргэхэ хэрэгтэй гэжэ ВКП(б)-гэй Обком болбол хэдэ хэдэн тогтоолнууд соогоо ВКП(б)-гэй горкомууд, райкомууд ба айкомуудһаа эриһэн байна. Энээн тушаа үнгэрөөшэ үе соо нэгэ бага юумэ хэгдээ гэжэ хэлэмээр байна. Олонхи эхин парторганизацинуудта суглаанууд саг соогоо хэгдэдэг, парти доторой хүдэлмэриин, мүн предприятиин, колхозуудай ажал хүдэлмэриин шухала асуудалнууд суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг болоо. Партийна суглаанууд дээрэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэ жиирэй коммунистнууд эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо, большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ зоригтойгоор хэгдэдэг болоо

Гэбэшье, олохон партийна организацинуудта, илангаяа Зэдын, Закаменай, Заиграйн, Прибайкальска, Сэлэнгын ба бусад хэдэн аймагуудта партийна суглаанууд үшөөл таһалдалтайгаар, идейно-политическэ доодо хэмжээндэ үнгэргэдэнэ.

Коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлгэ болбол партийна хүдэлмэриин шухала асуудалнуудые суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ ябадалда тэдэнэй эдэбхитэйгээр хабаадалгаар хизаарладаг бэшэ. Тэрэ хадаа мүн баталжа абаһан тогтоолнуудаа бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ ябадалаар түйлагдадаг байна. Тиимэһээ ВКП(б)-гэй Обком болбол партийна даалгабаринуудые коммунистнуудай хоорондо зүбөөр хубаажа, бүхы коммунистнуудые эдэбхитэй партийна хүдэлмэридэ хабаадуулха тухай ВКП(б)-гэй горкомуудай, райкомуудай ба айкомуудай анхаралые нэгэнтэ бэшэ хандуулһан байха юм. Тоосоото үе соо энээн тушаа мүн лэ нилээд һайн үрэ дүнгүүд гараа. Үйлэдбэриин элдэб участогууд дээрэ, бригадануудта, фермэнүүдтэ ба бусад газарнуудаар партийна группануудые партийна эхин организацинуудай дотор байгуулха ябадал эдэбхитэй партийна хүдэлмэридэ коммунистнуудые хабаадуулха хэрэгтэ һайн үрэ дүн харуулба.

Гэхэ зуура, мүн эндэшье ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Хэдэ хэдэн партийна организацинууд партийна даалгабаринуудые үгэхэ хэрэгтэ формальнаар, ёһо тэдыгээр хандадаг байна. Тэндэ, бүхы коммунистнуудые тэдэнэй түс бүриин бэлэдхэлые харангүйгөөр агитаторнууд болгодог зантай, даалгабаринуудай дүүргэлтын хойноһоо хиналта хэгдэдэггүй, партийна группануудай хүдэлмэриин хойноһоо зохихо хүдэлмэри хэгдэдэггүй байна, тэдэнэй эсэстэ тиимэ партийна группанууд юу хэхэеэ мэдэдэггүй байха юм.

Парти доторой хүдэлмэриин һайжарһан, ВКП(б)-гэй Уставай гол даабаринуудые сахидаг газарта мүн ажахы болон культурна байгуулалтые хүтэдбэрилхэ хэрэгтэ партийна эхин организацинуудай эмхидхэхы ажал-ябуулга болон үүргэнь нилээд ургаһан байна.

Гэхэтэй хамта, ажахы болон культурые хүтэлбэрилжэ шададаггүй партийна эхин организацинууд үшөөл олон байһан зандаа. Тиимэ организацинуудта парти доторой хүдэлмэриин хэмжээн тон бага байдаг байна.

Нилээд олон партийна эхин организацинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһанай гол шалтагаан юун болоноб гэхэдэ, парти доторой хүдэлмэридэ, партийна эхин организацинуудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ВКП(б)-гэй олохон горкомууд, райкомууд ба айкомууд шухала анхаралаа табидаггүй, ВКП(б)-гэй Уставые партийна эхин организаци бүридэ сахиххын хойноһоо зохихо эрилтэ хэдэггүй, партийна организацинуудай секретарьнуудай хүдэлмэридэ муугаар туһалдаг ябадал болоно.

Партийна эхин организацинуудые партиин олонхи айкомуудай һулаар хүтэлбэрилжэ байһаниинь аймагай партийна конференцинүүд дээрэ элирээ һэн. Торийн, Зэдын, Сэлэнгын, Хойто-Байгалай ба Иволгын аймагай партийна конференцинүүд партиин айкомуудай хүдэлмэриие хангалтагүй гэжэ сэгнэбэ, юундэб гэхэдэ, эдэ айкомууд партийна эхин организацинуудые бэхижүүлхын түлөө, парти доторой хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө өөдтэй юумэ хээгүй, тэрэнэй эсэстэ дурсагдаһан аймагууд ажахы болон культурые хүгжөөхэ ябадалдаа гээгдэлдэ ороһон байна.

ВКП(б)-гэй олохон райкомууд ба айкомууд партийна эхин организацинуудай секретарьнуудтай тон бага хүдэлмэри ябуулна. Жэшээлхэдэ, Заиграйн, Зэдын, Курумканай, Хоринн айкомууд бүхэли 1949 он соо парторганизациин секретарьнуудтай оройдоо 3—3-хан семинарнуудые үнгэргэһэн байха юм. тиихэдээшье, тэдэ семинарнуудынь юрын лэ зүблөөнүүд шэнгеэр үнгэрдэг байна.

Парти доторой демократиие нариинаар сахилга, тодорхойгоор хэлэбэл партийна

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

ВКП(б)-гэй БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ ТООСООН

(ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр А. В. КУДРЯВЦЕВАЙ хэһэн элидхэлһээ)

(Түгэсхэл)

комитедүүдэй пленумүүдые, партийна эдэбхитэдэй суглаануудые алгадгүйгөөр хэжэ байлга хадаа парти доторой хүдэлмэрие шууд үргэхэ хэрэгтэ шухала удхатай байдаг.

Тоосоото үе соо партиин айкомууд, райкомууд ба горкомууд болбол пленумүүд ба эдэбхитэдэй суглаануудые нилээд олоор хэдэг боложо, тэрээн дээрээ парторганизацинуудай ажал хүдэлмэриин шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг байна. Гэбэшье, нилээд олон райкомууд ба айкомууд пленумүүдые зарлаха болзороо эбдэдэг, партийна эдэбхитэдэй суглаануудые үсөөн хэдэг байһаар. Жэшээлхэдэ, партиин Закаменай айком жэл соо Уставай ёһоор 6 пленум хэхэ аад, оройдоо 4 пленум хэһэн байна. Партиин Городокско горком бүхэли жэл соо партийна городской эдэбхитэдэй нэгэшье суглаа үнгэргөөгүй байха юм.

Эдэ бүхы баримтанууд хадаа ажахын ба культурна байгуулгын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ парти доторой хүдэлмэрие ВКП(б)-гэй нилээд олон айкомууд, райкомууд ба горкомуудай тоодоггүй байһые харуулна.

Партиин областной комитет болбол парти доторой хүдэлмэрие үргэхэ хэрэгтэ мүн лэ бага анхаралаа табиһан байха юм. Энэ хадаа түбхын түрүүндэ партийна, профсоюзна ба комсомольско органуудай таһагта хабаадана. Энэ таһагай ажал-ябуулгадань эмхигүй ба *нобшорхо ябадал* үзэгдэдэг, *партийна* организацинуудта ВКП(б)-гэй Уставые нарибаар сахилгын хойноһоо зохихо хиналта хэгдэнэгүй гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй.

Парти доторой хүдэлмэридэ мүн пропаганда ба агитациин таһаг сэхэ хамаатай байһаншье һаа, тэрэ таһаг болбол хүдөө нютагуудтай холбоо барисаа муутай байдаг, партийна һуралсал тухай ехэнхидээл саарһан мэдээнүүдээр сэгнэлтэ үгэдэг байна. Энэнь бодото байдалые буруугаар сэгнэхэ, гоёохо ябадалда нэгэнтэ бэшэ хүргэдэг байгаа.

Обкомой таһагуудай хүдэлмэридэхи эдэ дутагдалнууд хадаа ВКП(б)-гэй обкомой секретарьнууд ба тэрэнэй бюро болбол таһагуудай ажал-ябуулгые һайса хүтэлбэрилөөгүй гэжэ харуулна.

Парти доторой хүдэлмэрие саашадань һайжаруулха хэрэгтэй гол зорилгонууд иимэ байна:

Бүхы партийна организацинуудта ВКП(б)-гэй Уставай бодото дээрээ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэ ябадалые хангаха. ВКП(б)-гэй Уставаар коммунистда даалгагдаһан уялгануудые тэрэнэй наряар дүүргэгдэхэ ябадалые хангаха, мүн тэрэшэлэн уставаар коммунист бүхэндэ үгтэһэн эрхэнүүдэй тэдэнэй хэрэглэхэ ябадалые хангаха болоно. ВКП(б)-гэй Уставые хэлбэришэгүйгөөр сахиһанай үндэһэ һуури дээрэ, партийна журамые эрид бэхижүүлхэ, үйлэдбэридэ болон олон ниитын ажабайдалда коммунист бүхэнэй авангардна үүргые үргэхэ;

коммунист бүхэнэй идейно-политическэ хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байхаар бүхы партийна организацинуудта партийна гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайжаруулха. Коммунистнуудай һуралсалай хойноһоо партийна организацинуудай хиналтые шангадхаха, марксистско-ленинскэ теорие коммунистнуудай шудалха ябадалда эрилтэ ехээр табидаг болохо ба тэдээндэ туһалха, пропагандистнуудтай улам ехэ хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ тухай оролдохо;

партийна эхин организацинуудые тойруулан партийнабэшэ олон эдэбхитэдые бии болгожо, тэдэнтэй үдэр бүриин хүдэлмэри ябуулха, тэдэ эдэбхитэдэй дундаһаа эгээл эрхим түрүү хүбүүдые—*хүдэлмэришэд, колхознигууд*, ба интеллигенцие партиин зэргэдэ орохоор зоримгойгоор шэлэн абаха, партида орогшодто эрилтэнүүдээ бага болгохогүй, ВКП(б)-да бөөн олоорнь абаха ябадал гаргахагүй;

ВКП(б)-гэй обком, горкомууд, райкомууд ба айкомууд болбол партийна эхин бүхы организацинуудые эмхидхэлэй талаар бүхэжүүлхэ ба тэдэнэй ажал-ябуулгые эдэбхитэй болгохо тушаа улам ехэ, үдэр бүриин оролдолго гаргаха, партийна организацинуудай секретарьнуудай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа, мүн партийна хүдэлмэриин арга методуудые тэдэнэй шудалха тушаа саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулха ёһотой.

Советүүдые, профсоюзна, комсомольско ба ажалшадай олониитын бусад организацинуудые партийна хүтэлбэреэр хангалга

Элидхэлэйнгээ энэ раздел соо нүхэр Кудрявцев болбол хүдөөгэй, сомоной, мүн районой, аймагай болон городской Советүүдэй хүдэлмэрие шэнжэлэн харуулха зуураа, тоосоото үе соо эдэнэй олонхинь хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулаа, саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ депутадууд ба эдэбхитэдые улам олоор хабаадуулдаг болоо, ажахын болон культурна байгуулалтада тэдэнэй эзэлһэн үүргэнь дээшэлээ гэжэ тэмдэглэбэ. Гэхэтэй хамта, олохон Советүүдэй хүдэлмэридэ ехэнүүд дутуу дунданууд үшөө бии.

Саашаа элидхэлшэ болбол профсоюзуудай X съездын шиидхэбэринүүдые үүргэхэ тушаа профсоюзна организацинуудай хэһэн хүдэлмэрие шэнжэлэн харуулаад, олон профсоюзна органууд съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан өөрынгөө хүдэлмэрие үшөө шэнэдхэн зохёогоогүй гэжэ зааба.

Областной комсомольско организациин хүдэлмэри тухай хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ болбол ВЛКСМ-эй XI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ тушаа комсомольско организацинуудай туйлаһан амжалтануудые тэмдэглэбэ. Тоосоото үе соо комсомольско организацинууд 14 мянга үлүүтэй залуушуулые ВЛКСМ-эй зэргэдэ абаа, залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хүдэлмэреэ зарим тэды һайжаруулаа. Зүгөөр, олон комсомольско организацинуудай хүдэлмэридэ ехэнүүд дутагдалнууд бии, тэдэнэр болбол залуушуулай дээшэлһэн эрилтэнүүдые хараадаа абангүй хүдэлмэрилдэг, үйлэдбэриин ба ажахын ажал-ябуулгада хабаадалгые залуушуулай дунда хэхэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эмхидхэхэ ябадалтай зохилдуулан таарулжа шаданагүй, залуушуулай ажабайдал тушаа, тэдэнэй ниитэ эрдэмэй болон политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа шухала анхарал оролдолго гарганагүй. Комсомольско организацинуудые партийна эхин организацинуудай, ВКП(б)-гэй айкомуудай, райкомуудай, горкомуудай ба обкомой зүгһөө хүтэлбэрилхэ ябадалда бии байһан ехэнүүд дутагдалнуудые элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Ажахын болон культурна байгуулалтын бүхы талаарнь манай урда байһан ехэнүүд шэнэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа ажалшадай олониитын бүхы организацинуудай ажал-ябуулгые али болохоор бэхижүүлхые ба улам эдэбхитэй болгохые эрид шангаар эринэ гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Энэ зорилгоор юу хэхэб гэхэдэ:

ажахын болон культурна байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхэ ябадалда Советүүдэй үүргые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ, тэдэнние хүтэлбэрилхэ ябадал һайжаруулха, Советүүдэй олониитын-эмхидхэлэй хүдэлмэриин дэбжэлтэ туйлаха, ажалшадтай тэдэнэй холбоо барисаае бэхижүүлхэ, советскэ органуудай аппарадай хүдэлмэридэ бии байһан *нобшо ба хойрог ябадалые* усадхалга туйлаха шухала;

профсоюзуудай X съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, хүдэлмэришэд ба албахаагшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрие шангадхаха, социалистическэ мүрысөөе улам хүгжөөхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө ба ажалшадай культурна ажаһуудалые хангалгые һайжаруулха ябадал тээшэ тэдэнэй ажал-ябуулгые шэглүүлжэ, профсоюзна организацинуудые хүтэлбэрилхэ ябадал һайжаруулха;

комсомольско организацинуудые хүтэлбэрилхэ партийна хүтэлбэрие али болохоор шангадхаха ба ВЛКСМ-эй XI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэдэнь, залуушуулые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэнь тэдэндэ практическа туһаламжа үзүүлхэ. Ажахын болон культурна байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ябадалда комсомольско организацинуудые улам ехээр хабаадуулха;

оборонно олониитын организацинуудай хүдэлмэрие эрид һайжаруулха ябадал туйлаха, эдэ организацинуудые тэдэнэй урда табигдаад байһан ехэнүүд зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха бодото олониитын организацинууд болгохо.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн ололго, хубаарилан табилга ба хүмүүжүүлгэ

Тоосоото үе соо хүтэлбэрилхы кадрнуудай составта болоһон хубилалтануудые шэнжэлэн харуулха зуураа, элидхэлшэ болбол практическэ хүдэлмэри дээрэ ургажа гараһан, улам ехэ бэлэдхэлтэй 250 гаран хүдэлмэрилэгшэд партийна, советскэ ба ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэһэн байна гэжэ хэлэнэ. Нилээд ехэ иимэ дэбжүүлгэ хадаа хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлэдхэхэ ба шэнээр бэлэдхэхэ хүдэлмэри энэ үе соо һайжарһан дээрэһээ болоо.

Кадрнуудые бэлэдхэхэ ба шэнээр бэлэдхэхэ, мүн тэдэнние дэбжүүлхэ хүдэлмэри хэгдэһэнэй эсэстэ, ВКП(б)-гэй Обкомой номенклатурада орөһон хүтэлбэрилхы кадрнуудай составта иимэ һайнууд хубилалтанууд болоо гэбэл: дээдэ ба дүүргэгдээгүй дээдэ эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоонь олошоржо, эхин һургуулиин эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоо үсөөрбэ. Национальна кадрнуудай (бурядуудай) удельнэ хэмжээн ургаа. Һүүлшын үедэ хүтэлбэрилхы тушаалнуудта эхэнэрнүүдые дэбжүүлхэ хүдэлмэри улам шангадхагдаба.

Обкомой номенклатурын хүтэлбэрилхы кадрнуудай һэлгэгдэдэг ябадалые шэнжэлэн харуулха зуураа, нүхэр Кудрявцев болбол арадай ажахын эгээл шухала участогуудые кадрнуудаар бэхижүүлхэ ба хүтэлбэрилхы тушаалда байжа шадахагүй, хүндэеэ бууһан, партийна ба гүрэнэй журам эбдэһэн нюурнуудһаа эрид сэбэрлэхэ хүдэлмэрие харуулһан хэдэн баримтануудые зааба.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ба хүмүүжүүлхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха тушаа манай зорилгонууд иимэ байна гэбэл:

кадрнуудые дэбжүүлгэдэ хайша хэрэг хандадаг баримтануудые эрид усадхажа, дэбжүүлэгдэһэн хүтэлбэрилэгшэ бүхэнние, тэрээнэй ажаллаха ба политическэ шанарыень наринаар ба бүхы талаһаань шалгаха ябадал хангаха, тиин хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо ябадалда гараһан алдуунуудые зайлуулха шухала;

ургажа гараһан залуу кадрнуудые хүтэлбэрилхы тушаалнуудта зоримгойгоор дэбжүүлхэ, политическэ хэмжээгээ ба ажалайнгаа квалификацие улам дээшэлүүлхэдэнь тэдэндэ али болохоор туһалха хэрэгтэй. Национальна кадрнуудай удельнэ хэмжээн мүнөө болотор тон бага байгаа, илангаяа ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ национальна кадрнуудые (бурядуудые) дэбжүүлхэ ябадалые шангадхаха. Общественнэ ажал-ябуулгын, ажахын ба культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудтань хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ эхэнэрнүүдые эрид дэбжүүлхэ;

бүхы һалбаринуудай хүдэлмэриин хүдэлмэрилэгшэдые һургаха марксистско-ленинскэ һуралсал эмхидхэһэнэй, мүн хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй ажал-ябуулгадахи дутуу дунданууды элирүүлхэ ба усадхаха ябадалда зорюулагдаһан большевистскэ хурса шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые дэлгэрүүлһэнэй һуури дээрэ кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулха. Үндэр принципиальна ба идейнэ байха үзэлөөр, дутагдалнуудта эбсэшэгүй байха, партийна ба гүрэнэй журамые хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй наринаар сахижа байха үзэл бодолоор кадрнуудые эсэшэ сусашагүйгөөр хүмүүжүүлхэ. Хүмүүжүүлгэдэ *оросогүй*, журамгүй хүдэлмэрилэгшэдһөө эрид сүлөөрхэ ба шалгагдаһан, үнэн сэхэ хүдэлмэрилэгшэдөөр тэдэнние һэлгэхэ;

хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо ба хүмүүжүүлхэ тушаа ВКП(б)-гэй Обкомой бүхы таһагуудай хүдэлмэрие һайжаруулха, кадрнуудтай хэхэ хүдэлмэрие һайжаруулхын түлөө Министерствонууд, ведомствонуудэй ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө эридхэхэ эрилтые дээшэлүүлхэ.

Большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгые али болохоор дэлгэрүүлхэ

Ажахын ба культурна байгуулалтые, партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэрие хүтэлбэриһэн ВКП(б)-гэй Обкомой хүтэлбэриин арга методуудтэ бии байһан дутуу дунданууды усадхаха тушаа ВКП(б)-гэй ЦК-гэй заабаринуудые болон XV областной партконференциин шиидхэбэринүүдые ВКП(б)-гэй Обком хайшан гэжэ дүүргэһэн тухай нүхэр Кудрявцев элидхэлэйнгээ түгэсхэлэй разделдэ хэлэнэ. Тоосоото үе соо Обком ба тэрээнэй бюро хадаа партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриин асуудалнуудта, парти ба правительствын заабаринуудай дүүргэлтые шалгаха ябадалда анхаралаа бүри ехээр хандуулһан, ВКП(б)-гэй горкомууд, райкомууд ба айкомуудые улам дифференцированнээр хүтэлбэрилдэг болоһон байна гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, элидхэлшэ болбол Обкомой хүтэлбэрилгын арга методуудтэ хэдэ хэдэн дутагдалнууд үшөө бии байна гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Обком ба тэрээнэй бюро болбол республикын Министрнүүдэй Соведэй ажал-ябуулгые хүсэд һайнаар хиналжа ба залан ударидажа шадаагүй, энээнэй эсэстэ Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэридэ ехэнүүд дутагдалнууд мүн лэ бии,—гэжэ нүхэр Кудрявцев заана.

Большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл хадаа социалистическэ обществын хүгжэлтын хуули ёһониинь, ажахын ба культурна байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ шухалын шухала услови, хэлбэришэгүйгөөр урагшаа дабшалтын шухалын шухала услови мүн гэжэ большевистскэ парти, партиин вождьнор Ленин Сталин хоёр һургадаг.

«Манай хүдэлмэридэхи дутуу дунданууды ба алдуу эндүүнүүдые большевигүүдэй ёһоор, элитээр ба үнэн сэхээр тэмдэглээгүй һаа, элирүүлээгүй һаа, бидэнэр урагшаа дабшаха харгыгаа хаана гээшэбди. Зүгөөр, бидэ урагшаа дабшахаяа хүсэнэбди. Урагшаа дабшахаяа хүсэһэн дээрэһээл бидэнэр болбол үнэн сэхээр ба революционноор өөрыгөө шүүмжэлэлые өөһэдынгөө шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь болгон табиха ёһотойбди. Тиигээгүй һаа урагшаа дабшажа шадахагүйбди. Тиигээгүй һаа хүгжэжэ шадахагүйбди»,—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ.

Партиин эдэ заабаринуудые хүтэлбэри болгон, ВКП(б)-гэй областной комитет хадаа тоосоото үе соо областной партийна организацида большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые дэлгэрүүлхэ, хүдэлмэриингөө дутуу дунданууды саг болзортонь элирүүлхэ ба усадхахын тула шүүмжэлэлэй ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй зэбсэгые гүйсэд һайнаар ашаглаха хэмжээнүүдые абадаг байгаа. Энэ талаар бидэнэр мэдээжэ һайн үрэ дүнгүүдтэйбди.

Гэбэшье, областной партийна организаци соо шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй хүгжэлтэдэ туйлаһан амжалтануудаар һанаагаа амаржа бидэнэр ябашье шадахагүй байнабди. Теэдшье саг үргэлжын зэбсэг *болгошо*, партийна ба гүрэнэй журамые бэхижүүлхэ шухалын шухала арга болгошо шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй удхашанарые тоодоггүй ябадал зарим нэгэн парторганизацинуудта мүнөөшье болотор үшөө үзэгдэһөөр байна. Энээнһээ байтагай, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые зарим нэгэн хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй сэхэ хабшадаг ушарнууд үшөө үсөөн бэшэ бии. Жэшээлхэдэ, партиин Зэдын айкомой нэгэдэхи секретарь байһан Буркин болбол гүрэнэй журамые бүдүүлигээр эбдэхэ ба алба тушаалайнгаа эрхые хэтэрүүлэн хэрэглэхэ замда ороод, тэрээнние элишэлхэеэ һэдэһэн үнэн сэхэ коммунистнуудые али болохоор мүрдэдэг байба. Буркин хадаа тэрээнние хурсаар шүүмжэлхэеэ байһан ба тэрээнэй гэмтэ ябадалые элишэлжэ болохо байһан коммунистнуудые аймагай конференцидэ һунгахагүй гэһэн заабари үгэхэ хүрэтэр хэтэрхэдээ ошоһон байна. Партида харша эдэ бүхы ябуулгануудайнгаа түлөө Буркин болбол хүдэлмэриһөө хаюулһан ба партиһаа гаргуулһан байна.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэридэхи дутуу дунданууды элирүүлэн, тэдэнһээ эригдэхэ эрилтэнүүдые дээшэлүүлхын оронда тэдэнэй алдуунуудые балартуулха замда ородог—партийна органуудай иимэ хүтэлбэрилэгшэдшье үзэгдэдэг байна.

Хүтэлбэрилүүлжэ байһан али нэгэн хүдэлмэрилэгшэдэйнь адресаар гараһан шүүмжэлэлдэ анхаралтайгаар хандахын оронда, тэдэнһээ эригдэхэ эрилтые дээшэлүүлхын ба иигэжэ хамтын хэрэгые һайжаруулхын оронда, алдуу гаргаһан хүдэлмэрилэгшэдые олонхидоо үндэһэ баримтагүйгөөр үмөөрдэг тэдэнние шүүмжэлэлһээ халхалдаг хүтэлбэрилэгшэд бии.

Шүүмжэлэлдэ иигэжэ хандаха ябадал хадаа буруу ба хамтын хэрэгтэшье, шүүмжэлэлһээ «аршалагдадаг» хүдэлмэрилэгшэдтэ өөһэдтэншье хоротой гээшэ. Нүхэр Сталин иигэжэ заана:

«Алдуунуудыень далдалан, манай кадрнуудые гомодхоохогүй гэжэ хэн бодоноб, тэрэ хадаа кадрнуудыеньшье, кадрнуудай нэрэ хүндыешье гутаана, юуб гэхэдэ тэрэ болбол тэдэнэй алдуунуудые балартуулжа, шэнэнүүд, улам ехэнүүд алдуунуудые дахин хэхэ ябадалыень хүнгэдхэнэ. гээшэ, эдэниинь кадрнуудай «нэрэ» ба «һанаа амар байдалдань» хохидол ушаруулан, кадрнуудые гүйсэд унаха ябадалда асарха байна гэжэ бодохо хэрэгтэй».

Бүхы партийна, советскэ, ажахын организацинуудай хүдэлмэриин саг үргэлжын арга методые — шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые улам саашань али болохоор дэлгэрүүлхэ, тэрэниие хүгжөөхэ ябадалда һаад тойбо ушаруулдаг хүнүүдтэ эсэргүү эрид тэмсэхэмнай шухала.

* * *

Нүхэдүүд!

Партиин Областной комитет хадаа хоёр жэл соо хэһэн хүдэлмэриингөө түлөө тоосожо байна. Партиин Областной комитедэй тоосоое зүбшэн хэлсэхэ зуураа, манай конференци болбол большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй шалгагдаһан зэбсэгые хэрэглэн, Обкомой хүдэлмэридэ ба хүтэлбэрилэлгэдэ бии байһан бүхы дутуу дунданууды болон алдуунуудые элирүүлхэ байһань лабтай. Энэ хадаа партиин Центральна Комитедээр, парти ба арадай вождь нүхэр Сталинаар табигдаһан ехэнүүд шэнэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ ябадалда областной партийна организациин хүсэ шадалыень саашадаа элсүүлхэдэ туһалха байна.

Стахановска һарын үрэ

Модо бэлэдхэлые саг болзор соонь дүүргэхын тула ВКП(б)-гэй Хориин айкомоор ба аймгүйсэдкомоор соносхогдоһон стахановска энэ һара соо горьтой ехэ хүдэлмэринүүд хэгдэжэ байна.

Леспромхозуудай кадрова хүдэлмэришэд ба колхознигууд-сезоннигууд модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ сезонно даалгабаринуудаа март соо гүйсэд дүүргэхэ гэжэ шиидэжэд, бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

Курбын леспромхозой (директорынь нүхэр Мочалов) модошод модо бэлэдхэхэ түсэбөө мартын 15-да 120 процент, шэрэлгээ 88 процент дүүргэжэ, энэ мүрысөөндэ түрүүлэн ябана. Тус леспромхозой «Баруун аса» гэжэ участок һунгалтануудай үдэртэ бэлэг болгон модо бэлэдхэлгээ 140 процент, шэрэлгээ 120 процент дүүргээ.

Курбын леспромхозой дирекци бүхы участогуудай хүдэлмэрие зүбөөр эмхидхэһэн ба сезоннигуудые һайн условеёр хангаһан дээрэһээ иимэ амжалта туйлажа байна.

Эндэ хүдэлмэрилжэ байһан Карл Марксын нэрэмжэтэ ба «Шэнэ ажал» колхозуудай (Хори) модошод сезонно түсэбүүдээ бүхы дээрэнь 100 холо гарган процент дүүргэбэ. Хэдэн арбаад модо отологшод таллуулагшад, электрохюрөөшэд ажалай үндэр бүтээсэнүүдые саг үргэлжэ туйлана. Электро-хюрөөшэн Баяр Шонхоев, модо таллуулагша Василий Бульбак ба бусад үдэрэйнгөө нормонуудые 250—300 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн Хориин леспромхозойхид хүдэлмэриингөө темпые эрид дээшэлүүлбэ. Үдэр соо 800—900 кубометр модон шэрэгдэхэ байһан аад, 1100—1200 кубометр шэрэгдэнэ.

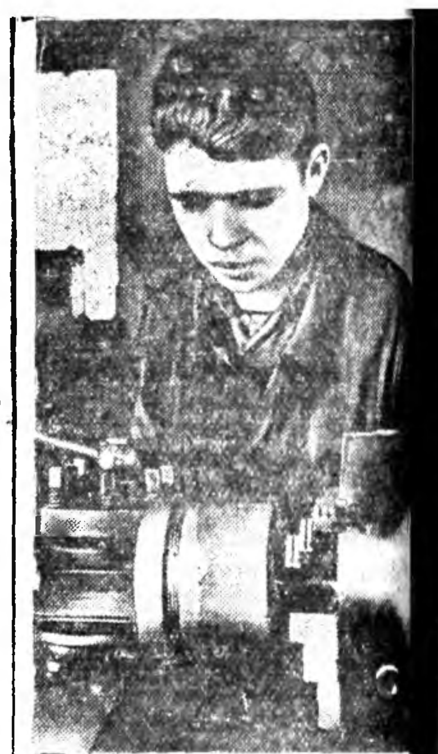
Бүтээсээ улам дээшэлүүлнэ

Черёмуховско леспромхозой модошодой дунда социалистическэ мүрысөөн улам шангадана. Модо бэлэдхэлгэ ба шэрэлгые саг болзор соонь дүүргэжэ, Эхэ орондоо элбэг ехээр һайн шанартай барилгын, хэрэгсэлэй модо үгэхэ гэһэн зорилготойгоор хүдэлмэришэн бүхэн хүдэлмэрилнэ.

Автомашинануудта модо ашаалдаг кранщик Василий Попов абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, һунгалтануудай үдэрые угтаһан юм. Нүхэр Попов мүнөө ажалайнгаа бүтээсые бүри дээшэлүүлнэ. Үдэр соо автомашинануудта 90 кубометр модо ашаалхын оронда 276 кубометр ашаалжа, нормоёо 306 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Мүн шофёрнууд нүхэд Якубинский, Чинский гэгшэд автомашинануудаа дүүрэн хүсөөрэнь ашаглан, нормонуудаар 150—175 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Солото бригадир Таракановскиин хүтэлбэрилдэг ашаалагшадай бригада үнэн сэхэ ажалаараа бригада хоорондын мүрысөөндэ хододоо түрүүлнэ.

Г. Павлов.



Үдын МТС-эй токарь-комсо[...] В. Тюрин тракторнуудай частьну[...] заһабарилгаар үдэр бүри холо[...] нормо дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Тюрин [...] даа.

М. Минеевэй фото.

КУЛЬТУРНА АЖАБАЙДАЛАЙ ХРОНИКО

Уншагшадта туһаламжа

БМАССР-эй культурно-гэгэ[...]лэй хүдэлмэринүүдэй республи[...]ска методическа кабинет тари[...] үедэ уншалга хэхын тула ма[...]риалнуудай сборник зохёожо г[...]габа.

Сборник соо «Тракторые дү[...] хүсөөрнь хэрэглэнэб», «Нама[...] тарилгые харууһалга», «Гек[...] һаа 314 пүүд шэнэ[...]сэ», «Үнэе һ[...]ха шэнэ аппарат» гэһэн ба бу[...] рассказууд хабсаруулагдаба.

Д. Хилтухи[...]

ПИОНЕРНҮҮДЭЙ ОРДОНДО

Мартын 26-да пионернүүдэй О[...]дон соо пионернүүд полиграф[...] хүдэлмэрилэгшэд, уранзохёол[...] ба уранзураашадтай уулзаба.

Тус Ордоной директорэй [...] хэлэһэнэй һүүлээр типограф[...] хуушанай хүдэлмэришэн Са[...]пев ном дэбтэр хайшан гэжэ [...]лэдэг тухай, уранзурааша Ок[...]ников уранзураашадай ному[...] зурагуудые хайшан гэжэ хэдэ[...]хай хөөрэбэд.

Тэрэшэлэн уранзохёолшод [...] Дунаев, Д. Жалсараев, Д. М[...]сон ба В. Светиков гэгшэд ө[...]дынгөө бэшэһэн шүлэгүүдые [...]шаһан байна.

Д. Тапхан[...]

ТЕАТРАЛЬНА КОЛЛЕКТИВЭЙ О[...]

Улан-Удын машина бүтэ[...] заводой театральна коллектив[...] дэлмэрилжэ эхилһээр 7 жэл бо[...] һонойнгоо ойе тэмдэглэбэ. Т[...]ральна уранһайханай самодея[...]ностиие хүгжөөһэнэй ба творч[...] амжалта туйлаһанайнь түлөө [...]дай творчествын республика[...] байшан тус коллективые грамо[...] шагнаа.

Тэрэшэлэн заводой театра[...] коллективэй хуушанай хаба[...]шад Т. Шулепов, Е. Нефедьев [...]шэд мүнгөөр ба грамотануу[...] шагнагдаба.

Д. Талхан[...]

МОДО БЭЛЭДХЭГШЭДТЭ КОНЦЕ[...]

Хориин аймагай культурын [...] шангай концертнэ бригада Ха[...]гайска леспромхоздо ошожо, [...]до бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдтэ [...]цертнүүдые харуулба. Брига[...]хидай табиһан концерт модош[...] ехээр һайшаагдаа.

Б. Намжил[...]

СПОРТИВНА ВЕЧЕР

Кяхтын культурын байшанда [...]магай ба городой залуушу[...] спортивна вечер болобо. Эндэ [...]сын ба акробатическа номер[...] харуулагдаа.

А. Мангатха[...]

Харюусалгата редактор Д. Д. ЛУБСАН[...]

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭД[...]

Гүрэнэй Бурят-Монголой [...]нэй орденто театрта — «Ев[...] Онегин» гэжэ оперо (үдэр), [...]церт (үдэшэ).

Гүрэнэй ород драмын т[...] —«Хоёрдохи фронтын саа[...] (үдэр), «Нарата гэр» (үдэ[...]

«Прогресс» кинотеатр[...] «Сурхайн захираагаар» [...] «Арарат талын басаган» [...]

«Эрдэм» кинотеатрта — [...]лан ба Людмила» (үдэр), «[...] Эхэ орон бии» (үдэшэ) гэжэ [...] фильмнүүд харуулагдаха.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3-23; отделов партийной и комсомольской жизни, культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации—7-85; сельского хозяйства, промышленности и транспорта—6-84; переводов—3-23; писем трудящихся и информации—6-84 (2 зв.); об'явлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02268. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000